
BİR SİYER YÜZÜNÜN
KAN
Bonnefoy
AHMET SOYSAL
BONNEFOY

1923'te Tours'da doğan **Yves Bonnefoy**, matematik ve felsefe öğrenimi gördü. 1953'de yayımlanan Douve'un Hareketi ve Hareketsizliğine Dair adlı ilk şiir kitabıyla İkinci Dünya Savaşı sonrası Fransız şiirinin önde gelen temsilcileri arasında yer aldı. 1959'da Olası Olmayan'da yer alan denemelerinde bir yandan Baudelaire'e ve Rimbaud'ya, öbür yandan İtalyan sanatına, özellikle Piero della Francesca'ya, Caravaggio'ya ve Roma baroğuna dayanan bir poetika ve estetik görüş geliştirdi. 1975'te yayımlanan ve başyapıtı sayılan Eşiğin Yanılsamasında adlı dördüncü şiir kitabıyla ününü daha da arttırdı. Bonnefoy şimdiden, Baudelaire, Rimbaud, Mallarmé, Reverdy, Jouve, Saint-John Perse, Char gibi Fransız şiirinin en büyükleri arasında yerini almıştır.

BONNEFOY

Kavram Yayınları
64
Kavram Yeryüzü Şairleri 9
Birinci Basım: Nisan 1995

Katkılarından dolayı Fransız Kültür Ateşeliğine teşekkür ederiz

Dizi editörü: Erdal Alova
Tasarım: Sadık Karamustafa
Yayım hakları Kavram'dadır
Yayınevinin yazılı izni olmadan, şiir ve yazılardan
hiçbir biçimde alıntı yapılamaz, seçkilerde kullanılamaz.
ISBN 975 366 060-5

Dizgi: Kavram, Baskı ve cilt: Numune
Kavram, Başkurt Sk. 41/2 Cihangir 80090, İstanbul
tel: (0 212) 244 02 85, faks: 245 25 22

YVES BONNEFOY

Bütün Şiirlerinden Seçmeler

AHMET SOYSAL

KAV
RAM

İÇİNDEKİLER

ÖNDEYİŞ *Ahmet Soysal* **11**

"YVES BONNEFOY: KİTAPLAR VE BELGELER"'e ÖNSÖZ
Jean Starobinski **15**

DOUVE'UN HAREKETİ VE HAREKETSİZLİĞİNE DAİR'den (1953)
Gerçek Ad **23**
Derin Işığın Görünmek İçin **24**
Feniks **25**
Bir Ses **26**
Yer Issızdı, Zemin Sesli Ve Boş **27**
Portakal Serası Senin Konutun Olacak **28**
Bir Yer Açılsın Yaklaşana **29**
Semenderin Yeri **30**

ISSIZ HÜKÜM SÜREN DÜN'den (1958)
Tanığın Tehditleri **33**
Çoğu Kez Bir Uçurumun Sessizliğinde **34**
Gün Eğiliyor Irmağına Geçmişin **35**
Demir Köprü **36**
Mükemmel Olmayış Doruktur **37**
Bir Ses **38**
Kathleen Ferrier'nin Sesine **39**
Aynı Ses, Hep **40**
Yıkıntılar Kuşu **41**

OLASI OLMAYAN'dan (1959)
Bağlılık **45**

YAZILI TAŞ'dan (1965)
Lamba, Uyuyan Adam **51**
Kan, Si Notası **52**
Akşam Işığı **53**
Bir Ses **54**
Bir Taş **55**
Bir Taş **56**

EŞİĞİN YANILSAMASINDA (1975)
Irmak **59**
Eşiğin Yanılsamasında **63**
İki Renk **81**
İki Kayık **85**
Toprak **91**
Bulutlar **107**
Dağınık Olan, Bölünmez Olan **127**

IŞIKSIZ OLAN'dan (1987)
Kuyu **147**
Dal **148**
Yelin Kazdığı Yerde **150**
Ağaçların Doruğu Ülkesi **153**

KARIN BAŞLANGICI VE SONU'ndan (1991)
Bahçe **158**
Yaz Yine **159**
De Natura Rerum **160**
Meşaleler **161**

GEZGİN YAŞAM'dan (1993)
Zeuxis'in Üzümleri **165**
Anma **166**
Bir Taş **167**

NOTLAR **169**
BİYOGRAFİK NOT
Yves Bonnefoy **173**
ŞİİR ADLARI DİZİNİ **177**
İLK DİZE DİZİNİ **179**
KISA BİBLİYOGRAFYA **181**

ÖNDEYİŞ

Bonnefoy'nın bir *düşüncesi* vardır (buna felsefe ya da metafizik demesek de). Şiirlerinde, düzyazılarında, denemelerinde bunu açığa vurur. Bu, ilk yapıtlarından beri adlandırdığı *présence* temelli bir düşüncedir. Bu sözcüğün Türkçede tam olarak karşılığı yoktur: varlık, varoluş, ama "şimdi" de vurgulanarak –"şimdi varlık" ya da "var oluş", hatta "şimdi'lik"–, yokluğun tersi olarak – "bulunuş" İlk önemli denemesinde şöyle der Bonnefoy: "Hissedilen nesne, *şimdi varoluş*'tur. Kavramsal'dan her şeyden önce bir edimle ayrılır, bu da *şimdi varoluş*'tur." (...) "Şimdi varoluş nedir? Bir sanat yapıtı gibi baştan çıkarır, rüzgâr ya da toprak gibi hamdır. Uçurum kadar siyahtır, oysa güven verir. (...) Ve bin kez kaybolacak olan bir an'dır, bir tanrının şanına sahip. Ölüme benzer, bu..."[1]

Burada hemen Kierkegaard ve Heidegger akla gelebilir. Doğrudur, Bonnefoy'nın şiiri ve düşüncesi, kendi yollarıyla bu düşünürler ve daha başkaları (örneğin Chestov, ama Hegel de ve eskilerde Plotinos...) ile ilişki içindedir.

Ölüm ile yakınlaştırılmış *şimdi varoluş*, insanın sonlu durumuna da işaret eder.[2] *Ölüm* ile *şimdi varoluş*'un karşısında *kavram* vardır: "Kavram, ölümü saklar. Ve söylem yalancıdır, çünkü dünyadan bir şeyi çıkarır: Ölümü ve böylece her şeyi yok eder".[3]

Présence, *birlik*'tir (unité): "Bu yeniden kurulmuş, ya da hiç değilse yüze vuran birliğe *présence* diyeceğim"[4] (Burada Plotinos akla geliyor).

Bonnefoy'ya göre şiirin maksadı bir *kurtuluş*'tur:[5] " bir kurtuluş maksadı, ki şiirin tek tasasıdır. O, gerçeği içselleştirmek ister yalnızca. Şeyleri *bende* birleştiren bağları araştırır".[6]

İçkinliği, duyumsamayı, algıyı, ölümlü –sonlu– varlığı yeniden bulmaya ve olumlamaya yönelik çaba, aynı anda, tam da bu *içkinliğin içinden, aşkınlığı* –Bonnefoy'nın kutsallık, birlik ya da Bir, bengilik,[7] sonsuzluk, mutlak da dediği– yakalamak çabasıdır. Bonnefoy, bu aşkınlığa *tanrı* da denilebileceğine işaret etmiştir. Oysa, Hıristiyanlıktan çok şey almış olmakla birlikte, Bonnefoy'nın bir "Hıristiyan şair" olmadığını vurgulamak gerekir.

İçkinlik ile aşkınlığın birlikteliğini, Barok sanatın doğuşunu konu alan *Rome 1630*'da şöyle dile getirmiştir şair: "Barok '*harcama*', derin bir kök salmadır. Nesnesine öylesine yakından bağlanır ki onun görünüşünü, onda göreceli olanı görmez artık– o, onunla, bengi olandadır."[8]

Bu birlikteliğin başka bir anlatımı, Bonnefoy'nın "şiirsel yaratının ilk anlarında meydana gelen"[9] şey dediği olguda bulunmaktadır: "Görünmez olan, mutlak biçimde yalın olan – vücuda gelme[10]–, bunlar bir saniye için yüzlerinin en azından yansımasını ışıldatırlar şu doğmakta olan sözcükler üzerinde, ki bu bizim sözümüzdür.[11]

Burada bütününü sunduğumuz temel yapıt *Eşiğin Yanılsamasında* ile ilgili birkaç şey söylemek istiyoruz. Genel kanıya göre, şairin başyapıtı, hatta bütün Fransız şiriinin en derin kitaplarından biridir. Yazılışı yaklaşık on yıl sürmüş, 1975'de yayımlanmıştır. Kendi içlerinde bölünmüş (bölümleri ayıran nokta işaretleri kitabın aslında da aynen yer almaktadır) *yedi şiirden* oluşmuştur. Ama şiirler arasındaki biçim ve içerik yakınlıklarından da görülebileceği gibi gerçekte *tek bir şiirdir Eşiğin Yanılsamasında.*

Kitabın başındaki alıntı, Shakeşpeare'nin son oyunlarından – Bonnefoy'nın da Fransızca'ya çevirmiş olduğu– *Kış Ma-*

salı'ndandır: "Sanki haberini duymaktalar, kurtarılmış ya da ölmüş bir dünyanın" Bu alıntı, sondan önceki bölümde ("Les Nuées") olduğu gibi tekrarlanmakta ve Bonnefoy'nın buna verdiği anlam burada açıklık kazanmaktadır.

Bonnefoy'nın resim ile ilgisi, *Bağlılık* ve *Bizans* metinlerinde iyice ortaya çıkmaktadır. Zaten *Biyografik Not* ve *Bibloyografya*'ya bakmak bu konuda bir fikir verecektir. *Eşiğin Yanılsamasında*'da adı söylenmemiş de olsa bir ressamın, 17 yüzyılın ilk yarısında Roma'da yaşamış Fransız ressam Nicolas Poussin'in yapıtı, özellikle onun bugün Louvre'de bulunan *Moise sauvé* (Kurtarılmış Musa) önemli bir yer tutar. *L'Arrière-Pays* kitabında da sözü geçen bu iki tablo, *Eşiğin Yanılsamasında*'ya imgelerinden bazılarını vermiştir: Salcı, Mısırlı Kadın, Firavun'un kızı... Bu tablo, kitabın egemen rengi olan kırmızı bir ışık içindedir.

Çevirirken, ilk başta *anlamı* karartmadan vermeye çalıştığımızı söyleyebiliriz. Bu kitap boyunca *anlam*, ya da *düşünce*, bir an bile doğrultusundan, yoğunluğundan şaşmaz. İkinci olarak, *imgelerin* sıralanışını bozmamaya gayret gösterdik ki bu, bizce, şiir çevirisinin bir koşuludur (bu, şiirdeki "söyleyiş"in akıcılığını, doğallığını yer yer zorlasa da). Üçüncü olarak şunu söyleyebiliriz: karşılık seçimlerinde "öztürkçe" ile yetinmeyip, gerektiğinde "eski Türkçe" sözcüklere de başvurduk. Eski bir şiir geleneğine –ve dile– dayanan böylesine gelişmiş ve olgun bir yapıtı çevirmek, önce anlam bakımından, ama aynı zamanda imge bakımından da (hatta "ritm" ve "ses" bakımından bile) bunu zorunlu kılıyordu. Kanımızca, bu yapıtın (ve Bonnefoy'nın yapıtının genelinin) karşısına salt öztürkçenin olanaklarıyla çıkmak bir çeşit sorumsuzluk ve intihar sayılır.

Bonnefoy, dilimizde kimi antolojilerde ve dergilerde –hatta gazetelerde– birçok kez yayımlanmıştır. Bu çeviriler konusunda değerlendirme yapmak, bu yazının kapsamını aşar. Ancak şunu belirtebiliriz: Şiir yapıtının çeviride karşılığı sonsuz olasılıklar

değil, *tek olasılıktır*. Ama bu olasılık, "doğru" çeviri, *sonsuz bir uğraştır*. Yayımlanan bir çeviri, "bu doğru olma sürecinin" bir durağıdır yalnızca.

Ahmet Soysal, 1995

1 Les tombeaux de Ravenne (L'Improbable).
2 *Sonluluk*: *finitude* - Bonnefoy için önemli yer tutan sözcüklerden biridir.
3 Les Fleurs du Mal (L'İmprobable).
4 La poésie française et le principe d'identité(Un revê fait à Mantoue).
5 Ya da selâmet (*salut*).
6 Aynı yazı.
7 Ya da *ebediyet* (*éternité*). Çevirilerimizde, yaklaşan ve daha alışılmış bir karşılık olarak *sonsuzluk* (ve *eternel*: *sonsuz*) dedik genellikle.
8 *Rome 1630.*
9 *Baudelaire contre Rubens (Le Nuage Rouge).*
10 Ya da *cisimleşme (incarnation).* Hıristiyanlıktan gelme bir kavramdır.
11 Aynı yazı. "Bizim sözümüzdür": söz, ya da kelâm (verbe).

"YVES BONNEFOY: KİTAPLAR VE BELGELER"E ÖNSÖZ

Yves Bonnefoy'nın yapıtı, bilincin en eski uyanışlarına bağlı bir tedirginlikten yola çıkar. Çocukluk ile ergenlik arasında bazı olaylar Bonnefoy'nın şiirinde belirleyici olmuştur. Bu olaylar, Orta Fransa'nın kırsal manzarasında ya da doğduğu kent Tours'un sokaklarında meydana gelmiştir. Ayrılık ve tuhaflık Yves Bonnefoy için sürekli bir kışkırtma değerini almıştır. Bunlar, kopuşun ve birliği yeniden bulma arzusunun anlarıdır. Sonluluk damgasını taşıyan şeylerin yüzünün bozulması ve varlığın ani sarsılışları, yılların dibinden, yazarın yol alışını yönlendirmiştir. "Bundan böyle şiir / Ayırdı sularını diğer sulardan, / Hiçbir güzellik hiçbir renk alıkoymuyor onu, / Demir ve gece için tasalanıyor o" ("Demir köprü", *Issız Hüküm Süren Dün*).

Tehdidi savacak sözü bulmak: İşte budur, Yves Bonnefoy'da, şiirsel başvuruya ve eleştirel soruşturmalara can verecek olan yönelim birliği. Söz konusu olan gerçektir, bize verildiği biçimde, görünüşünde gizli kaldığı biçimde dünyadır. Bu, uç durumdaki ontolojik sorudur, ama Bonnefoy için yeryüzüyle ve yaşamla ilişkisinden koparılamaz. Buna, bir tek kavram yoluyla ya da yetkinliğinde yalnızlaşan bir güzelliğin kovalanmasıyla yanıt vermekten bilinçli olarak sakınır Bonnefoy. Bu kurtuluşu taklit etmek ve sürgünü daha da ciddileştirerek endişeyi artırmak olur. Varlığın eksikliğini, görünümün tuzaklarını vurgularken, ideal bir dünya serabının çekimi altında değildir. Bonnefoy, "tepetaklak olmuş idealizm"inde, ide'lerin gökyüzünü değil, ama toprağın kendisini, ölümlü şeyleri, "çamur"u vatan yeri olarak ele alır. Yapıtın başlangıç anında, *ordalie* ayini vardır: ölüme

onay vermemiş güzelliğin ve gururun geçmeleri gerektiği sınav. Küfre maruz kalmış, "çekiçle dövülmüş", işkence edilmiş güzellik, ona ikinci bir yaşam veren bir merhamet tarafından yeniden kavranılıp doğrultulmakta: "Bizim yüce umutsuzluğumuz senın yaşaman olacak"

Romantizmin yeniden yaşatmış olduğu neo-platoncu gnosis, bütünlüğün yeniden fethedilmesini vaat eder, ama "tenden arınma" yani, ölümlü vücudun reddi yoluyla. Hissedilir hakikatı ise yadsır. Bonnefoy bu eğilimden kaçınır – bunu geçmişin büyük sanatçılarında ve bir an dayanışma içinde olduğu çağdaş başkaıdırıda fark etmiştir. Bu yanılsamaya karşı, Rimbaud'nun nice masalsı operadan sonra yakınlığını hissettiği "pürtüklü gerçeği" seçer. Bonnefoy'nın şiiri, ölümlü deneyimin yollarından kopmak istemez. Katedilen patikaları, içinden geçilmiş yapıtları, sabit olmayan duruşları, hem içinde oturulan evi, hem de onaylanmış sonluluğu söyler. Masalın topraklarıyla varoluşun yerini birbirine iletir Mısır ile Touraine'i, *Kış Masalı*'nın Sicilya'sıyla Haute-Provence'ı, Roma ile Amerikan ormanını. Bonnefoy, geriye dönüş arzusu ve her şeyin yerine gelişine ilişkin eskil özlemin dinginliğe erişmeyeceğini bilir. Çünkü onların nesnesi hiçliktir. Bu yüzden, bunlardan kurtulmak yerine daha mütevazi, yeryüzüne dönük bir arzu koyması gerekir. "Yetkinsizlik doruktur" sözünü kabul eden bir arzu. Bonnefoy, kendi çocukluğunun pişmanlığını duymaz. En büyük imgelerinden biri gelen çocuk imgesidir.

Karın Başlangıcı Ve Sonu'nun bir şiirinde, Bonnefoy şiir sanatının özünü dile getirir: "Dilde artık yalnız olmamayı sağlayacak bir söyleyiş biçimi" İlk kitaplarından beri, yazının çıkışı olmayan bir monolog, özel bir meditasyon içinde bir kapanış olmasından korkmuştur. Bütün şiiri bir bölüşüm umuduyla yönlemiştir.

Bonnefoy'nın şiirini, hep "gönderilenler" çağırmıştır: *sen, biz, siz* şiirin içindedir, onun hayali örgüsüne aittir. Oysa şiirin varacağına emin olmadıkları bir kıyıda bulunuyormuşcasına

ondan kaçarlar. Bu denli soru yönelten ve sorgu, çağrı, sunu ya da veda için böylesine duygulandırıcı bir şekilde *vocatif* kullanan pek az yapıt tanıyorum. Yves Bonnefoy'nın yazdığı nice manzara, *Gör, Dinle, Hayal et...* gibi davetlerle başlar. Bu çağrılar, yeryüzü görünümünün karşısına ikili bir tanık, seven bir çift koyarlar, iki kat olmuş bir dikkat içinde. Çağrılmış olarak, çağıran olarak, bazı nesneler (Fransız dilinin bazı sözcükleri) böylece daha güçlü bir ışıltı kazanırlar. Portakal serası ve semender, kayık ve ırmak, ısırgan otu ve ateş, dal ve yapraklar, gece ve yaz: bu sözcükler, Bonnefoy okumamızın yankısında, daha güçlü bir biçimde yaşarlar bundan böyle. Bu şiirlerde söylenmiş olmaktan dolayı renkleri yeniden yücelir, solgunlaşmaktan kurtarılır. Bonnefoy'ya göre şiirin en önemli ödevlerinden biri, anlamın dağıldığı bir çağda, dili "yeniden canlandırmaktır" Bir topluluğun yaşamı da buna bağlıdır. İşte biz, okurlar, dinlememizin ödülü olarak, bir soru yöneltme gücünün iletişimini almaktayız – böyle olmasa, bu güç içimizde kuruma tehlikesiyle karşı karşıya kalacaktı. İşte, Bonnefoy'nın çabasıyla, Fransız dili, güçlerini yeniden harekete geçiren ve şimdiden başka şiir istidatları, başka dil kullanımları doğurmuş şiirler taşımakta. İşte, çevirilmiş ya da yeniden çevirilmiş olarak, Shakespeare, Yeats, Keats, Seferis, bize daha yakından konuşmaktalar.

Bu yapıtta, eleştiri metinlerinin özgür yaratıya böylesine yakın olması bundandır. Onların ortak niteliği, soru yöneltmekdir. Yaşam için gerekli olan bir anlamın benzer arzusunu paylaşmak için okura yönelirken aynı kaynaktan gelirler. "Benim fikrime göre", diyor Bonnefoy Collége de France'daki açılış dersinde, "şiir ve yeni eleştiri, birbiriyle uzun süre çelişmek için yapılmamışlardır. Yakında bir tek yaşama biçimi oluşturabilirler" Bonnefoy'nın söyleyişine taşıyıcı atılımını veren ses vurgusunun soluk alışı, hem kişisel itiraf hem de güven duyan inandırıcılıktan oluşmuştur; ben şu emri duyuyor gibiyim, tutkulu arayışa eşlik eden saklı bir ses gibi: *bak benimle, birlikte okuyalım, bölüşelim anlayışı.* Elbet, heyecanlandırıcı gariplikler ve tuhaf harikalar toplamak için değil. Yves Bonnefoy, birkaç ay

boyunca André Breton'a yakın olup, sonra ondan koptu, çünkü gerçeküstünün "olağan" gerçekliğin değerden düşmesinin bir gerekçesi olmasını kabul edemedi. Bonnefoy, "şiir edimi"ni eleştirel düşünce nesnesi olarak ele alırken, yazısında kovaladığı *iyiliği* (bu terimi kullanmaya cüret ediyor) gözden kaçırmaz. Ortada, bir "söz doğrusu" vardır (Bonnefoy, bu sözcükleri kullanmaya da cüret ediyor; bu, kitaplarından birinin başlığıdır) ve bunun, herkesin yaşamında egemen olması gerekir. Bu yönden, Bonnefoy'nın denemeleri, kendini nötr tesbite, anonim belirlemeye, "her çeşit değer düşüncesinden bağımsız" betimlemeye (ki bunlar becerikli kuramlaştırmada doruğa ulaşırlar) adayan belli bir çağdaş eleştiriden farklıdırlar. Bonnefoy, yapıtın sözünün ve eleştirmenin kişiliğinin bu ikili silinmesini yadsır. İncelemeleri bu konuda hiçbir ödün vermezler ve, sanat üzerine yazılarında Baudelaire ile Mallarme'nin yapmış oldukları gibi, bir davayı öne çıkarırlar. Eleştirinin ilk işleviyle yeniden bağ kurarlar: bir seçim yapmak, bir yargıda bulunmak, ve bunların doğrulamasını ortaya koymak. Bonnefoy'da ne sempatinin sıcaklığı ne de felsefi kanıt getirmesinin kaynakları bundan yoksundur. Bu yaklaşım, bir yazarın ayrıcalık tanıdığı değerlere doğrudan yönelir, onun çabalarının her birinde izlemiş olduğu yolu soruşturur: yolun şaşırıldığı yer burası mı? umudumuzu yöneltebileceğimiz yön bu mu? Bonnefoy'nın eleştirisinde, College de France'daki derslerinde estetik analizler, biçimsel yetkinliği değil de ilişkiyi ve onun doğrusunu (nasıl başka türlü söylemeli) - yaşamı aydınlatan ışığı - ölçüt diye alarak son başvuruda karar veren, eğilmez bir titizlikten koparılamazlar.

Demek ki, Yves Bonnefoy'ya göre en önemlisi "gerçek bulunuş"tur. Şairlerle sanatçıların yapıtları, ona göre, ancak bu bekleyiş hesaba katılarak yargılanmalıdır. Gerçek bulunuştan ancak bir yanılsamayla sapılabilir. Kendini bulunuşun yerine koyan ya da ona ulaşmayı engelleyene karşı eleştiri bundan kaynaklanır. Belirlenmiş her biçim, durdurulmuş her imge, her çeşit sözcük inşası, bir saydamsızlık koymaz mı araya? Her temsil, yaşanması gereken yalın ve sessiz bulunuşa göre ye-

tersiz değil midir? Bonnefoy'da, birçok sayfanın içinden, "imgeye karşı bir savaş" ve düşün iddialarına karşı bir polemik geçer. Ama bu açık bir savaştır, kendine karşı bir savaş – hoşnut edemeyecek nesnelere fazla mutlak bir bekleyişle bağlanmış olmaktan dolayı. Çünkü onun imgelerle (ve öncelikle düşün imgeleriyle) bağı temel ve derin olmuştur. Bonnefoy'nın suçlu bir gururu işaret ettiği nice sayfa, yine de, bir yanılgı olabilecek olanın övgüsünü çok yükseğe taşır. Ve imgenin ta içinde biçimin sınırlarını kırmayı bilmiş sanatçıların kutlamasını daha da yükseğe çıkarır. Açılış dersinde Bonnefoy, "şiir fikrinin ikinci bir düzeyinde" tinin bir çeşit merhametle, bu "bulunuş isteğinin tuzağa düştüğü saflıklardan, hayallerden oluşmuş birinci düzeye" geri dönebildiğini söylüyordu. İşlevini tasarladığı anlamda şiir, "imgeyi suçlayarak işaret eder, ama bütün kalbiyle imgeleri sevmek için" Böylece bu imgeler daha da duygulandırıcı olurlar, çünkü ahlaki gerekliliğin buyurduğu ve sonra geri aldığı itirazdan arda kalırlar. Bonnefoy'da düş gören ile uyanık kalan, aralarındaki diyalogu hiç kesmez. "Düş görüyorsun ama gözlerin açık"

Bonnefoy'yı okumak, onu yaşamış ve bizim için başka bir imgeler dünyası ürettirmiş olan bir imge dünyasını onunla birlikte yeniden okumaktır. Resmin ve mimarinin bazı büyük buluşları, tıpkı şiirsel metinlerini resimlemiş olan dost sanatçıların imgeleri gibi, Bonnefoy'nın yapıtının özdeğine aittirler. Buna karşılık, Bonnefoy'nın şiirleri ve düzyazıları, kimi yerlere ve resimlere "adanmış bağlılıklarının" gücüyle, bu yerleri yeniden ele alanlar için artık ayrı düşünülemez bir nitelik kazanırlar: Baudelaire'in "Fenerler"inin parıldayışlarını anlattığı evrenler üzerine kalıcı bir ışık yansıtmaları gibi.

Bonnefoy'nın şiirlerinde, kutsallık sorunu üzerine, Piero della Francesca ve Giacometti, Shakespeare ve Rimbaud'yla sürdürmüş olduğu diyalogun uzantısı keşfedilebilir. Bonnefoy'nın şiirlerindeki salcıları, kırmızı elbiseleri, çocukları düşünmeden Poussin'e bakamam artık. *Kurtarılmış Musalar*'ını resmetmeye hazırlandığı zaman, Bonnefoy'nın Poussin'le ilgili yeniden kur-

duğu unutulmaz imge –açıkgörür düş– beni daha duygulu bir seyir için, yüce gizin yeni bir'anlam kazandığı Louvre'daki tabloya ulaştırır. "Ve içinde evrenin bir son perdesinin-tininbarışmaları, buluşmaları, hatta mucizeleriyle ilgili bütün savları, bütün çatışmaları taşıyan Poussin, uzun süre "bilgili bir müziğin", sayılar yoluyla gerçeğin kaynağına dönüşün anahtarını arar. Ama o, bir avuç toprak alıp Roma budur diyendir aynı zamanda. İlkbaharda, derinde siyah ve parıltılı olan sular çoğaldığında, Tiber boyunca yürüyen ve orada çamaşırcı kadınlara (biri, gözlerinde parıltılarla, çocuğunu yıkamış, elleriyle havaya kaldırmıştır) bakan Poussin altın dalın ustası olarak, büyük *Kurtarılmış Musalar*'ını resmetmeye karar verir.

JEAN STAROBINSKI

DOUVE'UN HAREKETİ VE HAREKETSİZLİĞİNE DAİR'DEN (DU MOUVEMENT ET DE L'IMMOBILITÉ DE DOUVE, 1953)

"Ama Tin'in yaşamı ölümden korkmaz ve ondan arınmış değildir. Onu kullanan ve kendini onda koruyan yaşamdır."

HEGEL

GERÇEK AD

Çöl diyeceğim eskiden olduğun o şatoya,
Gece o sese, yokluk senin yüzüne,
Ve düştüğünde verimsiz toprağa
Hiçlik diyeceğim seni taşımış şimşeğe.

Ölmek sevdiğin bir ülkeydi. Geliyorum
Ama sonsuzca senin karanlık yollarından.
Yıkıyorum senin arzunu, biçimini, belleğini,
Ben, senin acımasız olacak düşmanın.

Savaş diyeceğim sana
Ve sana savaşın verdiği serbestlikle davranacağım
Ve ellerimde senin karanlık ve geçilmiş yüzün olacak,
Kalbimde boranın aydınlattığı o ülke.

DERİN IŞIĞIN GÖRÜNMEK İÇİN...

Derin ışığın görünmek için
Geceyle kırılmış ve çatlamış bir toprağa ihtiyacı var
Karanlık bir odundan coşup yükselir alev
Söze bile bir madde gerekir,
Her çeşit şarkının ötesinde durgun bir kıyı.

Senin yaşamak için ölümü aşman gerekecek,
En saf varoluş saçılmış bir kan'dır.

FENİKS

Kuş karşılamaya gelecek başlarımızı,
Kandan bir omuz onun için doğrulacak.
Mutlu, kanatlarını kapatacak doruğunda
Şu ağacın, senin ona sunacağın vücut.

Uzun süre şarkı söyleyecek uzaklaşırken dallarda,
Gölge gelip kaldıracak çığlığının sınırlarını.
Dallar üstünde yazılı her ölümü reddederek
Gecenin tepelerini aşmaya cüret edecek.

BİR SES

Hangi evi dikmek istiyorsun benim için,
Hangi siyah yazıyı ateş geldiğinde?

Uzun süre geri çekildim senin işaretlerin karşısında,
Kovdun sen beni her çeşit yoğunluktan.

Ama işte şimdi bitmeyen gece beni koruyor,
Karanlık atlarla kurtuluyorum senden.

YER ISSIZDI, ZEMİN SESLİ VE BOŞ...

Yer ıssızdı, zemin sesli ve boş,
Anahtar, kolay, kapıda.
Parkın ağaçları altında,
Kim böyle bir siste gidip yaşasa sendelerdi.

Portakal serası,
Kavuştuğu zorunlu dinlenme,
Göründü, dallar arasında biraz taş.

Ey toprağı bir yazgının! İlk oda
Ölü yaprakla ve terkedilmişlikle bağırıyordu.
İkincisi ve daha büyüğü üstüne, ışık
Yayılmıştı, kırmızı ve gri örtü, gerçek mutluluk.

PORTAKAL SERASI SENİN KONUTUN OLACAK...

Portakal serası senin konutun olacak.
Başka bir ışıkta kurulmuş sofra üstüne
Kalbini yatıracaksın.
Alev alacak yüzün, dallar arasından kovalayarak.

Douve senin adın olacak uzakta taşlar içinde,
Douve derin ve siyah,
Çaba'nın kaybolacağı taviz vermeyen alçak su.

BİR YER AÇILSIN YAKLAŞANA...

Bir yer açılsın yaklaşana,
Üşüyen ve evi olmayan kişi.

Bir lamba sesinin,
Bir tek evin aydınlık eşiğinin çektiği kişi.

Ve bitkinse daha endişe ve yorgunluktan,
Söylensin yeniden onun için iyileştirme sözcükleri.

Bu sadece sessizlik olan kalbe ne gerekir
İşaret ve dua olacak sözcüklerden başka,

Ve sanki biraz ateş ansızın geceleyin,
Ve görülen masası yoksul bir evin?

SEMENDERİN YERİ

Şaşırmış semender hareketsiz kalıyor
Ve ölmüş gibi yapıyor
İşte budur ilk adımı bilincin taşlarda,
En saf efsane,
İçinden geçilmiş büyük bir ateş, tin olan.

Semender yarı yüksekliğindeydi
Duvarın, pencerelerimizin aydınlığında.
Bakışı bir taştı yalnızca,
Ama görüyordum kalbinin çarptığını sonsuz.

Ey suç ortağım ve düşüncem, temsili
Saf olan her şeyin.
Ne kadar severim böyle sessizliğinde toplayanı
Tek sevinç gücünü.

Ne kadar severim bütün vücudunun
Durgun kütlesiyle yıldızlarla uyum sağlayanı,
Ne kadar severim zaferinin saatini bekleyeni,
Ve soluğunu tutanı ve yere bitişeni.

ISSIZ HÜKÜM SÜREN DÜN'DEN
(HIER RÉGNANT DÉSERT, 1958)

"Bir dünya istiyorsun, dedi Diotima. Bu yüzden her şeye sahipsin ve hiçbir şeyin yok."

HÖLDERLİN, Hyperion

TANIĞIN TEHDİTLERİ

III

Gelmiyorsun artık bu bahçeye,
Yollar acı çekmekten ve yalnız olmaktan siliniyor,
Otlar senin ölü yüzün anlamında.

Senin için önemli değil artık saklı olması
Taşta karanlık kilisenin, ağaçlarda
Daha kırmızı bir güneşin körleşmiş yüzünün,

Yetiyor sana
Uzun uzun ölmek uykuda gibi,
Sevmiyorsun artık birleştiğin gölgeyi bile.

ÇOĞU KEZ BİR UÇURUMUN SESSİZLİĞİNDE...

Çoğu kez bir uçurumun sessizliğinde
Duyarım (ya da, bilmem, duymak isterim)
Bir vücudun düştüğünü dallar arasından. Uzun ve yavaştır
Bu kör düşüş; hiçbir çığlığın
Gelip kesmediği ya da bitirmediği.

Düşünürüm o zaman âyin alaylarını
Doğmasız ve ölmesiz ülkede.

GÜN EĞİLİYOR IRMAĞINA GEÇMİŞİN...

Gün eğiliyor ırmağına geçmişin,
Yeniden tutmaya çalışıyor
Erken yitirilmiş silahları,
Derin çocuksu ölümün mücevherlerini.

Bilmekten çekiniyor
Gün olup olmadığını
Ve hakkı var mı sevmeye bu şafak sözünü
Ki delmiş onun için günün duvarını.

Bir meşale taşınmakta gri gün içinde.
Ateş yırtıyor günü.
Alevin saydamlığı
Acı biçimde yadsıyor günü.

DEMİR KÖPRÜ

Hâlâ var, kuşkusuz, çocukken yürüdüğüm
Uzun bir sokağın ucunda, bir yağ birikintisi,
Kara gök altında bir ağır ölüm dikdörtgeni.

O zamandan beri şiir
Ayırdı sularını diğer sulardan,
Hiçbir güzellik, hiçbir renk alıkoymuyor onu,
Demir için, ve gece için, tasalanıyor o.

Besliyor
Uzun bir ölü kıyı hüznü, bir demir köprü,
Atılan daha da gecesel öbür kıyıya doğru,
Tek belleği onun ve tek gerçek sevgisi.

MÜKEMMEL OLMAYIŞ DORUKTUR

Yıkmak ve yıkmak ve yıkmak gerektiği vardı,
Kurtuluşun ancak bunun pahasına olduğu vardı.

Harabetmek mermerde yükselen çıplak yüzü,
Çekiçle dövmek her biçimi her güzelliği.

Sevmek mükemmelliği çünkü eşiktir o,
Ama tanır tanımaz inkâr etmek, onu ölü unutmak,

Mükemmel olmayış doruktur.

BİR SES

Isırganotu, ey pruvası bu kıyının, onun kırıldığı,
Ey rüzgâr içre donmuş ayakta duran,
Varoluş işaretini yap bana, ey benim
Pullu siyah entarili hizmetkârım.

Ey gri taş,
Kan renginde olduğun doğruysa,
İçinden geçen bu kandan heyecan duy,
Aç bana çığlığının limanını,

Sende geleyim ben ona doğru
Ki uyur gibi yapıyor
Başı senin üzerine kapalı.

KATHLEEN FERRIER'NİN SESİNE

Her yumuşaklık her alay toplanıyordu
Kristalden ve sisten bir veda için,
Demirin derin darbeleri neredeyse susuyordu
Kılıcın ışığı örtülüydü.

Kutluyorum gri renkle karışık sesi
Kaybolmuş şarkının uzaklarında duraksayan
Sanki her saf biçimin ötesinde
Başka bir şarkı ve tek mutlak titriyormuş gibi.

Ey ışık ve hiçliği ışığın, ey gözyaşları
Endişe ya da umuttan daha yüksekte gülümseyen,
Ey kuğu, karanlık gerçekdışı suda gerçek yer,
Ey pınar, derince akşam olduğunda!

Sanki sen biliyorsun iki kıyıyı da,
En uçtaki sevinç ile en uçtaki acıyı.
Orada, şu ışık içre gri sazlar arasında
Sanki sen sonsuzdan alıp taşımaktasın.

AYNI SES, HEP

Koparacağın ekmek gibiyim,
Yakacağın ateş gibi, temiz su gibi
Sana ölüler toprağında eşlik edecek.
Köpük gibi
Olgunlaştıran senin için ışığı ve limanı.

Akşam kuşu gibi, kıyıları silen,
Akşam rüzgârı gibi, birdenbire daha sert ve soğuk.

YIKINTILAR KUŞU

Yıkıntılar kuşu ayrılıyor ölümden,
Yuva kuruyor gri taşta güneşte,
Her acıyı, her belleği aşmış,
Bilmiyor yarın nedir sonsuzda.

OLASI OLMAYAN'DAN
(L'IMPROBABLE, 1959)

BAĞLILIK

I

Isırgan otlarına ve taşlara.

"Ağırbaşlı matematikler"e. Her akşamın kötü aydınlatılmış
trenlerine. Sınırı olmayan yıldız altındaki karlı sokaklara.
Gidiyordum, kayboluyordum. Ve sözcükler zorlukla buluyorlardı yollarını korkunç sessizlikte. – Sabırlı ve kurtarıcı sözcüklere.

II

"Akşam Meryem"ine. Mutlu kıyılar üstünde büyük taş masaya. Birleşmiş, sonra ayrılmış adımlara.

Oltr'Arno kışa. Kara ve bunca adıma. Brancacci kilisesine, gece olduğunda.

III

Ada kiliselerine

Galla Placidia'ya. Gölgelerimize ölçü tutan dar duvarlar. Heykellere, otların arasında; ve, belki benim gibi, yüzü olmayan.

Senin gri cephende, Valladolid katedrali, kan rengi tuğlalarla örtülmüş bir kapıya. Büyük taş çemberlere. Kara ölü toprakla dolu bir *paso*'ya.

Canavese'deki Sainte-Marthe d'Aglié'ye. Barok coşkuyu söyleyen kırmızı ve eskimiş tuğla. Ağaçlar arasında ıssız ve kapalı bir saraya.
(Bu dünyadaki bütün saraylara, geceye verdikleri kabul için.)

Urbino'daki evime, sayıyla gece arası.

Saint-Yves de la Sagesse'e.

Delfos'a, ki orada ölünebilir

Uçurtmaların, ve göğün yansıdığı büyük cam evlerin kentine.

Rimini okulu ressamlarına. Sizin şanınıza duyduğum endişe
yüzünden tarihçi olmak istedim. Mutlağınıza duyduğum tasa yüzünden tarihi silmek isterim.

IV

Ve hep gece rıhtımlarına, pub'lara, *Ben lambayım, Ben gazım* diyen bir sese.

Öz bir ateşin sarstığı bu sese. Akça ağacın gri gövdesine. Bir dansa. Şu iki herhangi odaya, tanrıların aramızda kalışı için.

YAZILI TAŞ'DAN
(PIERRE ÉCRITE, 1965)

"Sen ölenle karşılaştın, bense yeni doğanla."

SHAKESPEARE, Bir Kış Masalı

LAMBA, UYUYAN ADAM

I

Uyuyamıyordum sensiz, göze alamıyordum
Tehlikesini sensiz, inen basamakların.
Daha sonra, gördüm ki bir başka düş'müş,
Yolları ölüme düşen bu toprak.

O zaman istedim seni başucumda
Varolmamak, bunca geceden daha siyah olmak ateşimin,
Ve yüksek sesle konuştuğumda gereksiz dünyada,
Sen vardın benim için, yollarında çok geniş uykunun.

İçimde bastıran tanrı, bu kıyılardı
Gezgin yağ ile aydınlattığım, ve kurtarıyordun
Her gece adımlarını beni korkutan uçurumdan,
Her gece şafağını, bitimsiz sevgi.

KAN, Sİ NOTASI

Uzun, uzun günler.
Dinmeyen kan vuruyor kana.
Yüzücü kör
İniyor kızıl katlarla kalbinin çarpışına.

Ense gerildiğinde
Hep ıssız çığlık saf bir ağız alıyor.

Böyle yaşlanıyor yaz. Böyle ölüm
Kuşatıyor mutluluğunu kımıldayan alevin.
Ve uyuyoruz biraz. Si notası
Uzun süre tınlıyor kırmızı çarşafta.

AKŞAM IŞIĞI

Akşam,
Birbiriyle konuşan bu kuşlar, belirsiz,
Birbirini ısıran, ışık.
El ki ıssız yamaçta kımıldamış.

Devinimsiz duruyoruz uzun süredir:
Alçak sesle konuşuyoruz.
Ve zaman kalıyor çevremizde renkten su birikintileri gibi.

BİR SES

Ne kadar yalın olduk bu dallar arasında,
Ve yok, aynı adımla giden,
Bir gölgeyi seven bir gölge, ve dalların alanı:
Bağırmayan, gölgeler ağırlığından, kımıldamayan.

Telaşsız, uykulara alıştırmıştım seni,
Geleceksiz adımlara, değişimsiz günlere,
Çalılarda baykuşa, gece olduğunda, saydam,
Çeviren bize doğru dönüşsüz toprak gözlerini.

Sessizliğine; korkularıma hüzünsüz
Ki ararsın onlarda olgunlaşacak zamanın tadını.
Büyük kapalı yollara, gelip içtiği yıldızın
Devinimsiz: sevmekten, almaktan ve ölmekten.

BİR TAŞ

Günün dibinde gün kurtaracak mı
Birlikte olduğumuz az sayıda sözcüğü?
Öylesine sevdim ki ben bu güvenen günleri, başında
duruyorum
Kalplerimizin ocağında sönmüş birkaç sözcüğün.

BİR TAŞ

Bu kırlardan geçip giderdik
Bazen bütün bir tanrının bir ağaçtan koptuğu
(Ve kanıtımızdı bu bizim, akşama doğru).

Sessizce iterdim sizi,
Ağırlığınızı duyardım düşünceli ellerimize karşı,
Ey siz, benim karanlık sözcüklerim,
Akşam yolları arasından çitler.

EŞİĞİN YANILSAMASINDA
(DANS LE LEURRE DU SEUIL, 1975)

"Sanki haber almışlardı
kurtarılmış ya da harabolmuş bir dünyadan"

SHAKESPEARE, Bir Kış Masalı

IRMAK

Ama hayır, her zaman
Bir kanat açmasıyla olanaksızın
Uyanırsın, bir çığlıkla,
Yer'den, ki yalnızca bir düştür. Sesin, ansızın,
Bir sel gibi boğuktur. Bütün anlam, toplanmış,
Düşer ona, taşın üstüne
Fırlatılmış uyku gürültüsüyle.

Ve kalkarsın, bir sonsuz defa,
Etkisinden kurtulamadığın bu yazda.
Yeniden gürültüsü bir öte'nin, yakının, uzağın;
O titreşen pencere kanadına gidersin... Dışarıda rüzgâr yok,
Gecenin şeyleri devinimsiz
Işıkta bir su yürümesi kadar.
Bak,
Ağaç, taraçanın korkuluğu,
Sanki boşluğa resmedilmiş yuva,
Yarıkta parlak safir kitleleri
Titremekteler azıcık, belki yansıması
Başka ağaçların ve başka taşların bir ırmakta.
Bak! Bütün gözlerinle bak! Buradaki hiçbir şeyin,
Şu vadi olsun, şu parıltı olsun
Burada dorukta, ya da ekmek olsun, şarap olsun,
Yok artık o sessiz
Gecesel soluk alış daima'sı, ki birleştirirdi
Eski uykuda,
Yıldızlar mantosu altında sonsuzca
Geceye yakalanmış hayvanlarla şeyleri.

Bak,
Göğsü tutan el,
Tanıyor onun biçimini, çıkarıyor onun
Yumuşak çoraklığını, el yükseliyor,
Düşünüyor uzaklığını, bilgisizliğini,
Ve yanıyor ıssız çığlığa çekilip.
Oysa gök aynı işaretlerle parlamakta,
Niçin anlam
Pıhtılaştı Ayı'nın bağrında,
İyileşmez yara, bölen
Her şey içinden her şey ırmağında,
Pıhtısıyla, bir ölüm sayısı gibi,
Karanlık yaşamların parıldayan akışını?
Yeryüzü ırmağının akmasına bakıyorsun,
Geldiği yönden, gittiği yönden aynı gece,
Yıldızları ölümlü yemişlerle boşuna
Birleştiren bütün bu yansımalara karşın.

Ve şimdiden, daha iyi biliyorsun: düşlüyordun
Kara toprakla yüklü bir kayığın
Bir kıyıdan uzaklaştığını. Kayıkçı
Bütün gövdesiyle yükleniyordu sırığa
Ki dayanmıştı, bilmiyordun
Nereye, ırmak dibinin adsız çamurlarına.

Ey toprak, toprak,
Niçin yetkinliği yemişin, anlam
Pek az sezilen bir kayık gibi
Kaçtığında renkten ve biçimden,
Ve nerden bu kalbi sıkıştıran anısı
Bir başka yazın kayığının otlar hizasında?
Nerden, evet, bunca açıklık
Bunca gizem içinden, ve bunca kesinlik daha,

Ve bunca sevinç de, korunmuş. Ve niçin imge
Ki görünüm değildir, ki
Bulanık düş bile değildir, diretmekte
Varlığın yadsımasına karşın? Derin günler,
Genç bir tanrı yürüyerek geçerdi ırmağı,
Uzaklaşırdı çoban tozlarda,
Çocuklar oynardı yüksekte yapraklarda,
Gülüşler, barış içinde savaşlar, akşamın gürültüleri,
Ve tinin soluğu oradaydı, eşit...

Bugün salcının ancak
Gürültülü, siyah kıyısı var,
Ve Boris de Schloezer öldüğünde,
Yük iskelesinde yakınlarının
Bilmediği bir müzik duyup (o, şimdiden,
Görünen kurtuluşun kavalı mıydı
Ya da son bir nimeti mi yitik toprağın,
"Yapıt" mı, biçim değiştirmiş?) – ardında
Yalnızca bu gizemle yanmış suları bıraktı.
Ey toprak,
Daha şiddetli yıldızlar
Göğün ucunu daha durgun ateşlerle mühürlememişlerdir
hiç,
Daha parçalayıcı çoban haykırışı ağaçta
Daha karanlık yaz'ı kırıp geçirmemiştir hiç.

Toprak,
Neyi görmüştü, neyi anlıyordu,
Neyi kabul etti?
Dinledi uzunca,
Sonra doğruldu,
Bu yapıtın, kim bilir, bir
Çözülmeler, buluşmalar, sevinç doruğuna
Ulaşan ateşi
Aydınlattı yüzünü.

Gürültüsü, kapalı,
Çamurlu suya çarpan sırığın,
Gecesi
Irmağın dibine kayan zincirin.
Başka bir yerde,

Hiçbir şey bilmediğim, yazdığım,
Belki zehirlenmiş bir köpek tırmalamaktaydı
Acı toprağını gecenin.

EŞİĞİN YANILSAMASINDA

Çarp,
Çarp daima.

Eşiğin yanılsamasında.

Kapıya, kapanmış,
cümleye, boş.
Demirde, uyandırarak
Yalnızca bu sözcüğü, demir.

Dilde, siyah.

Orada olanda,
Devinimsiz,
İşaretlerle, parıltılarla
Yüklü masasında uyanık duran. Ve çağrılan

Üç defa, ama kalkmayan.

Toplanmada, ki yoktu
Kutlanılır olan.

Biçimi bozulmuş buğdayda
Ve kuruyan şarapta.

Olmayan bir eli
Alıkoyan elde.

Anımsamanın
Gereksizliğinde.

Yazıda, hemen
Geceyle doldurulmuş tahıl ambarı

Ve şafaktan bile önce
Sönmüş sözcüklerde.

Başka bir ağızdan
Hiçbir yazın
Olgunlaştıramayacağı
Balı isteyen ağızda.

Notada, ki ani,
Şiddetlenmekte
Neredeyse geçit
Olacak kadar, buzulumsu

Sonra diretmesinde
Susmuş notanın,
Dalgasının birliğini bozan,
Çıplak, yıldızın altında.

Demir üzerinde
Bir yıldız yansımasında.
Birbirini bulmayan
Vücutlar telaşında.

Çarp, geç vakit.

Kan aktığında bile
Arzularken dudaklar,

Daha
Çarparken el, yüze,
Kol yalnızca
Dağılmış kül olduğunda bile.

Kara toprakta
Köpekten daha ileriye
Atılıyor bağırarak salcı
Öbür kıyıya doğru.
Ağzın çamurla dolu,
Gözlerin yenilmiş,
Sür kayığını bizim için
Maddede.
Hangi dibi buluyor sırığın, bilmiyorsun,
Hangi sapmayı,
Ne de neyi aydınlatacaklarını, siyaha tutulmuş,
Kitabın sözcüklerinin.

Üstü kötü örtülmüş
Köpekten daha ileride
Sarıyorlar seni, salcı,
İşaretlerin mantosuyla.
Konuşuyorlar sana, veriyorlar
Bir iki anahtar, yararsız
Haritasını başka bir toprağın.
Dinliyorsun, gözlerin şimdiden
Karanlık suya dönük.
Dinliyorsun, düşmesini
O birkaç küreklik miktarın.

Dün ölen
Köpekten daha ileride
Dikmek istiyorlar, salcı,
Senin fosforluğunu.
Genç kızların elleri
Açtılar toprağı
Gelecek tohumların altınını
Taşıyan sapın altında.
Daha görebilirsin onların
Ağır gölgeli kollarını,
Şişkinliğini göğüslerin
Gömlek altından.
Gülmek alevleniyor yukarıda
Ama sen uzaklaşıyorsun.

Kanlar içinde fırlatılmıştın
Işığa,
Açtın gözlerini, bağırarak,
Adlandırmak için günü,
Ama gün daha söylenmeden
Düşüyor yine
Kanın kumaşı, boğuk bir gürültüyle,
Işığın üstüne.
Gülmek alevleniyor yukarıda,
Kızıllanıyor
Dağılan kalınlık içinden.
Çevir başını ateşlerinden
Kıyımızın.

İyi yanmamış
Ateşten daha ileride
Durmaktadır ateşin tanığı, o çözülmemiş,
Yapraklardan bir yatak üstünde.
Bize doğru dönük yüzler,
İşaret okuyucuları,
Öbür yüzün hangi rüzgârı, duyulmamış,
Ses verdirtecek onlara?
Hangi duraksayan
Ve sanki keşfeden eller
Alacaklar, çevirecekler
Gölgesini sayfaların?
Hangi düşünen eller,
Sanki bulmuş olan?

Eğil, güven ver,
Aydınlık yüz halinde
Kımıldayan gülümsemenin
Bulutu.

Kıyıya karşı
Üşüdüğü ol
Firavun'un kızının
Ve hizmetçilerinin,

Onların ki, su, daha
Günden önce,
Yansıtır, devrik,
Kırmızı kumaşını.

Ve bir elin
Bir masa üstünde ayırdığı gibi
Karanlık delicenin
Neredeyse filizlenmiş tanesini

Ve siyah odunun suyu üstünde
Alırken katmerlendiği gibi
Anlamın birdenbire oluştuğu
Bir yansımayla,

Kabul et, uyumak için,
Sözüne,
Rüzgârın boralarıyla deldiği
Sözcüklerimizi.

"Bu şaraptan içmeye mi geldin,
Onu içmene izin vermiyorum.
Öğrenmeye mi geldin şu karanlık
Ekmeği, bir vaadin ateşiyle yanmış,
Ona ışık tutmana izin vermiyorum.
Yalnızca seni yatıştırması için mi geldin
Suyun, biraz ılık suyun,
Gecenin ortasında başka dudaklardan sonra içilmiş,
Bozulmuş yatak ile sade toprak arasında,
Bardağa dokunmana izin vermiyorum.
Işıldaması için mi geldin çocuğun,
Onu nisan saatinin ölümsüzlüğünde mühürleyen
Alevin üstünde,
Orda ki gülebilir, ve sen, kuşun konduğu
Onu karşılayan ve adı olmayan saatte,
Aydınlık hüküm sürdüğüm ocağın üstünde ellerini
kaldırmana izin vermiyorum.

Geldin mi,
Görünmene izin vermiyorum.
Soruyor musun,
Dudaklarının kurduğu adı bilmene izin vermiyorum."

Duvarın üstünde ayakta duran
İşçinin
Geç vakit, geceleyin
Söktüğü taşlardan daha ileriye.

Karganın böğründen daha ileriye, ki iz bırakır
Pasıyla siste
Ve geçer düşten bir çığlık atarak
Kara toprak taşması.

Küreğin kırdığı
Yazdan daha ileriye,
Başka bir düşteki
Çığlıktan daha ileriye,

Atılır bağırarak
Bizi temsil eden,
Umudun
Kaynak üzerine düşürdüğü gölge,

Ve tek birlik, şu devinimi
Vücudun – birdenbire,
Sırığa atılmış kitlesiyle
Bizi unuttuğunda.

Biz, sözcükler rüzgârının
Geriye sürdüğü ses.
Biz, onların kasırgasının
Yırttığı yapıt.

Çünkü sana doğru geliyorsam, sen ki konuştun,
Yıkıntı parçaları, akışlar,
Yankılar, oda boş.
"Bir başkası" mı, beni yanıtlayan çağrı,
Ya da ben miyim yine?
Ve tonozu altında yankının, çoğalmış,
Onun oklarının birinden
Başka bir şey değil miyim,
Şeylere karşı atılmış?

Biz
Gürültüler arasında,
Biz
Onlardan biri.

Yıkılan çeperden
Kopan,
Oyulan, açılan,
Kendinden boşalan,
Kızıllaşan,
Uzak bir bütünlükle şişen.

Şu sele bak,
Bağırarak atılıyor ıssız yaza
Oysa, devinimsiz,
Şaha kalkmış koşumdur
Ve kör yüz.
Dinle.
Yankı gürültünün çevresinde değil ama gürültüdedir
Onun uçurumu gibi.
Gürültünün yalıyarları,
Onun sularının kırıldığı huniler,
Taşkıran otu
Kopuyorlar senin gözlerinden
Bir kartal çığlığıyla, en sondaki.
Suyun sesinin göğsünün çarptığı yerde,
Onu duyamazsın,
Ama bırak seni taşısın, kamaşmış göz,
Boğuk kanat.

Biz
Gürültünün çıtırdamasında,
Biz
Taşınmış.

Biz, evet, sel
Kırık ellerle
Attığında, yuvarladığında, aldığında
Taşların mutlağını.

Uçuşunun doruğundaki
Yırtıcı kuş,
Bağırarak
Kendi üstüne kıvrılır ve yırtılır
Karanlık gagayla bölünen bağrından
Fışkırır boşluk.
Sözün doruğunda yine gürültü,
Yapıtta
İkinci bir gürültünün çalkantısı.
Ama gürültünün doruğunda ışık değişir.

Bütün sakat görünür
Bozar yazısını,
Başka kırlar
Çağrısının geçtiği kor

Ve sakindir yıldırım
Ağaçların üstünde,
Uyku ve ölümün
Düşte kımıldadıkları bağır,

Ve yanar, bir renk,
Dünyanın gecesi
Açıldığı gibi
Siyah suda, boyalı bir kumaşın

İmge birdenbire
Böldüğünde akışı,
Bağırarak tanesini, ateşi,
Bir sırığa karşı.

Saat,
Toplamdan çıkarılmış, şimdi.
Varlığı,
Yanılgıdan kurtarılmış, ölümün. Ampul,
Sessizce çömelen
Ve yanan,
Doruğu olmayan gece tarafından
Saptırılmış, sarsılmış olarak.

Dinliyorum senin
Dünya içinden zorlanan
Yapıtın hiçliğinde titreştiğini.
Algılıyorum
Çağrılar tepinmesini
Ki otlağı yanan ampuldür
Avuç dolusu alıyorum toprağı
Bu çeperleri perdahlı açıklıktan
Orda ki dip yoktur
Günden önce.
Dinliyorum seni, alıyorum
Senin ip sepet'inden
Bütün toprağı. Dışarıda,
İmgeden önceki
Acının zamanıdır daha.
Dışarıdaki elde, kapalı,
Filizlenmeye başlamıştır
Dünyanın şeylerinin buğdayı.

Salcı
Ki dokunur sırığıyla, düşünen,
Senin omzuna
Ve sen, şimdiden gecenin üstünü örttüğü,
Sırığın aradığında ama boşuna
Irmağın dibini,

Hangisi vardır, hangisi kaybolacaktır,
Kim umabilir, kim söz verebilir?
Eğik, gör suyun üstünde belirdiğini
Bütün bir yüzün

Yandığı gibi bir ateşin,
Senin omzunun yansımasında.

İKİ RENK

Yıldızdan daha ileride
Yansımada
Kazmakta iki el, alıkoymak için
Yalnızca güveni olan.
Aramakta iki el, kırık,
Altından daha iyisi için
Ve doğsun diye yaşam
Bir düşten yalnızca.

Ey demetleri yansımanın
Çamura karşın,
Kapalı suyun
Buruşmasında eşik,
Duvarlı suyun.
Geçen dallar ve yemişler!
Evet, sen bu ülkesin,
Sen uyandırdığım,
Bulandırılan suda, geceleyin bile,
Göğün başka olması gibi.

Deviniyor kıpırtılı suda
Yıldızlar ağacı.
Yanıyor, çoğalmış solukta,
Öbür ışık.

Ve böylece, çıplak güç,
Alıyorum seni
Bir kadeh için
Yaklaşmış ellerime.
Akıyor
Parmaklarımın arasından dünyalar,
Ama bizde yükselen, benim suyum, yanmış,
Bir yaşam istiyor.

Dudaklarımla dokunuyorum sana,
Dostum,
Titriyorum yanaşmaktan dolayı, çocuk, uyku,
Bu Mısır'a.
Yapraklar, yaz geceleri,
Hayvanlar, gökyüzü yolları,
Soluklar, sessiz, işaretler, bitmemiş,
Oradalar, uyuyorlar.
– İç, diyorsun oysa bana,
Düş gören anlamdan.

İç, ben suyum, yanmış,
Akışın omzundan,
Göğsün
Bir yıldız yansımasıyla şiştiği yerde.
İç, yansımada.
Sev üstümde benim, ki yakalayamazsın,
Sonsuz bir ağızla,
Devinimsiz varlığını yıldızın.

Güveniyorum, içiyorum,
Kayıyor su parmaklarımdan,
Hayır, parlıyor o.
Topraklar, şöyle bir görülmüş,

Zamandan öncesinin otları, olgunlaşmış taşlar,
Değişik renkler, hiç
Böylesine yalın düşlenmemiş,
Dokunuyorum sizin başaklarınıza, ağır, akışın
Karanlıkta büktüğü.

Ve çığlığımız, birdenbire,
Bozuyor sarılışı,
Ama sen yayıldığında,
Şafak, bu buğday kalıyor.

Beyazlaşmış
Yıldızdan daha ileride
Bulur kuzuyu çoban
Taşlar arasında.
Şafak, sütlü köpüğü üstünde
Birbirine sokulmuş hayvanların,
Barış, dağınık dalgası ucunda
Tepinmelerin.
Hava soğuktu, biraz gece
Kalmış toprağa karışık.

Yıldızdan daha ileride
Var olanda
Yıkanır, yalın,
Dünyayı taşıyan çocuk.

Daha gece, ama onun
İki rengi vardır,
Bir mavi ki alır
Ağaçların doruğu yeşilinden
Bir ateşin parlak olması gibi
Yemişler arasında

Ve kırmızısı, ağır
Boyalı kumaşların,
Mısırlı Kadının, o uyanmamışın, yıkadığı,
Geceleyin, ırmağın suyunda,

Sırık çarptığında,
Gün müdür,
Issız gözlü imgenin çamurunda,
Söze.

İKİ KAYIK

Geciken bora, bozulmuş yatak,
Sıcakta çarpan pencere
Ve ateşinde kan: yeniden alıyorum
Yakın eli düşünden, ayak bileğini
Yük iskelesi yanında, bir köpükte
Alıkoyulmuş kayık halkasından,
Sonra bakışı, sonra ağzı yokluktan
Ve gece yazındaki bütün ani uyanışı
Borayı taşımak için onlara ve bitirmek için.
– Nerede olursan ol, seni tuttuğumda, karanlık,
Çoğalmışken bizde bu deniz gürültüsü,
Kabul et aldırışsızlık olmayı, sarılayım
Kör Tanrı misali
Gecede daha en ıssız olan maddeye.
Şiddetli ama dalgınca karşıla beni,
Öyle yap ki olmasın yüzüm, adım
Hırsızken daha fazlasını vereyim diye sana
Ve dışarısı sürgün, sende, bende
Kaynak olsun diye... – Elbet,
Ama seni unuturken seninleyim,
Parmaklarımı mı gevşetiyorsun,
Avuçlarımla bir kadeh mi yapıyorsun,
Ben içiyorum, senin susuzluğun yanında,
Sonra bırakıyorum suyun akmasını bütün gövdemize.
Su, bizi var kılan, kendisi yokken,
Su, kurak vücutların arasından kök salan,
Gizemin içinde dağılmış bir sevinç için,
Oysa önsezi! Anımsıyor musun,
O taşla kapalı tarlalardan giderdik,
Ve birdenbire sarnıç, ve o iki varlık
Hangi başka ülkesinde ıssız yazın?

Bak nasıl eğiliyorlar, bizim gibi onlar,
Biz miyiz dinledikleri, konuştukları,
Gülümseyerek ilk ağacın yaprakları altında,
Onların biraz örtülü mutlu ışığında?
Ve sanki başka bir ışıltı,
Yüzlerinin bu uyumunda kımıldıyor
Ve gülerek onları birbirine karıştırıyor değil mi? Gör,
su bulanıyor
Ama biçimleri onun daha saf, tükenmiş.
Bu iki dünyadan hangisi doğru, önemi yok.
İcad et beni, katmerle beni belki de
Bu yırtılmış masal sınırları üstünde.
Dinliyorum, razı oluyorum,
Sonra açıyorum kıvrılmış kolu,
Benden ışıklı yüzü saklayan,
Ağzına dokunuyorum onun dudaklarımla,
Düzensiz, kırık, bütün bir deniz.
Doğan güneş Tanrı gibi eğilmişim
Benzerliğimizin çiçeklendiği bu suya,
Fısıldıyorum: Senin istediğin demek bu,
Dünyalar içinden hoşnutsuz gezen güç,
Toplamak kendini, bir ömür boyunca,
Kimliğimizin çıplak toprak vazosunda?
Ve doğru bir an her şey sessizliktir,
Sanki duracaktır zaman
Yolda tereddüt ediyormuşçasına,
Yeryüzü omzunun üstünden bakarak
Bizim göremediğimize ya da görmek istemediğimize.
Sakin gökyüzünde gürüldeme yok artık,
Geçmiyor artık sağanak damımızın üstünden,
Pencere kanadı, ki düşümüze çarpıyordu,
Susmakta, demirden ruhu üstüne eğrilmiş.
Dinliyorum, bilmem hangi gürültüyü, sonra kalkıyorum

Ve arıyorum, daha gölgede, orda ki buluyorum yeniden
Dün akşamın bardağını, yarı dolu.
Alıyorum onu, ki bizim soluğumuzla solumakta,
Seni dokundurtuyorum ona karanlık susamışlığımla,
Ve dudaklarının bulunmuş olduğu ılık suyu içtiğimde,
Sanki bitiyor gibi zaman benimkilerin üstünde
Ve sanki açılıyor gözlerim, nihayet güne.

Elini ver bana dönüşsüz,
Günbegün taşlardan –
Işıkta geciken düşlerden
Ve sonsuzun kötü arzusundan arındırdığım belirsiz su.
Bitmesin kaynağın nimeti
Kaynağın yeniden bulunmuş olduğu anda,
Ayrılmasın uzaklar
Bir kez daha yakından,
Artık kurumuş değil de tatsız olan suyun tırpanı altında.
Elini ver bana ve önümden git ölümlü yazda
Bu değişmiş ışık gürültüsüyle,
Dağıl, ben dağılırken, ışıkta.

İmgeler, dünyalar, sabırsızlıklar,
Düğüm çözüyor olduklarını iyi bilmeyen arzular,
Gizemli güzellik, göğsü karanlık,
Elleri oysa bir ışıkla püsküllü,
Gülüşler, yollarda rastlaşmalar,
Ve çağrılar, bağışlar, rızalar,
Sonsuz talepler, doğmak, çılgınca,
Ebedi ittifaklar ve acele edilerek yapılanlar,
Yerine getirilmemiş mucizevi vaatler
Ama, geç vakit, umulmamış olan, birdenbire: bütün bunları
Geçen suyun gülü toplasın
Burada oyuklaşarak, sonra aydınlatsın
Tekerleğin devinimsiz poyra'sında.

Barış, aydınlanmış suyun üstünde. Sanki bir kayık
Geçiyor, yemişlerle yüklü; ve bir
Yeterlilik ya da devinimsizlik dalgası
Kaldırıyor yerimizi ve bu yaşamı
Pek az değişik bir kayık gibi, hâlâ bağlı.
Güven, ve bırak alsın seni, çıplak omuz,
Sonsuz yazın genişleyen dalgası,
Uyu, yazın tam ortasıdır; ve bir gecedir
Işık çokluğundan; ve yırtılacaktır
Bizim sonsuz gecemiz; eğilecektir
Gülümseyerek üstümüze Mısırlı Kadın.
Barış, giden dalganın üstünde. Parıldıyor zaman.
Sanki durdu kayık.
Yalnızca atıldığı, dağıldığı duyuluyor
Issız yamaca karşı sonsuz suyun.

Ateş, onun yırtılmış besisuyu sevinçleri.
Yağmur, ya da sadece bir rüzgâr belki kiremitlerin üstünde.
Öbür yılki paltonu arıyorsun.
Anahtarları alıp çıkıyorsun, bir yıldız parlıyor.

Uzaklaş
Bağlarda, Vachéres dağına doğru.
Şafakta
Daha hızlı olacaktır gök.

Bir çember,
Aldırışsızlığın gürlediği.
Işık
Tanrının yerinde.

Nerdeyse ateş, görüyor musun,
Gece yağmuru suyunun gerdelinde.

Düşte, oysa,
Yeniden yanmış öbür karanlık ateşte,
Bir hizmetçi kadın gidiyordu, bir lambayla,
Önümüzde uzakta. Kırmızıydı ışık

Ve akıyordu
Entarinin kıvrımlarında bacağın yanından
Kara kadar.

Yıldızlar, saçılmış.
Gök, bozulmuş bir yatak, bir doğum.

Ve badem ağacı,
İki yıl sonra irileşmiş; dalga
Daha karanlık bir kolunda, aynı ırmağın.

Ey çiçek açmış badem ağacı,
Benim sonu olmayan gecem,
Güven, yaslan çocuk
Bu yıldırıma.

Buranın dalı, yoklukla yanmış, iç
Bir anlık çiçeklerinle değişen gökten.

Çıktım
Başka bir evrene.
Günden önceydi.
Tuz attım karın üstüne.

TOPRAK

Bağırıyorum, Bak,
Işık
Burada yaşıyordu, bizim yanımızda! Burada,
Onun su yedekliği, daha biçim değiştirmiş. Burada odun
Barınakta. Burada, o birkaç yemiş,
Şafak göğünün titreşimlerinde kurutulacak olan.

Hiçbir şey değişmedi,
Aynı yerler ve aynı şeyler,
Nerdeyse aynı sözcükler,
Ama, gör, sende, bende
Bölünmemiş olan, görülmez olan toplanmakta.

Ve o kadın! o değil mi
Orada gülümseyen ("Ben ışık,
Evet, razı oluyorum") eşiğin kesinliğinde,
Eğilmiş, sanki bir çocuk güneşin
Karanlık bir su üstünde adımlarını yöneten.

Bağırıyorum, Bak,
Badem ağacı
Ansızın binlerce çiçekle kaplanıyor.
Burada,
Düğümlü olan, daima karasal olan, yırtılmış olan
Limana giriyor Ben gece
Razı oluyorum. Ben badem ağacı
Süslü giriyorum düğün odasına.

Ve, gör, kimi eller
Gökte daha yüksekten
Alıyorlar
Bir sağanağın geçmesi gibi, her çiçekten,
Yaşamın yok olmaz payını.

Bölüyorlar bademi
Barış içinde. Tohuma dokunuyorlar, onu alıyorlar

Götürüyorlar onu, şimdiden
Başka dünyalarla tane vermiş,
Kısa ömürlü çiçeğin daima'sına.

Ey alev
Ki yok ederken kutlarsın,
Kül
Ki dağıtırken toplarsın.

Alev, evet, ki silersin
Yazın sunak masasından
Hararetini, sıçrayışlarını
Kasılmış elin.
Alev, aydınlık göğün taşı
Yıkansın diye bizim gölgemizle,
Ve besisuyunun acılığında oynayan
Bir çocuk tanrı olsun diye.
Senin üstüne eğiliyorum, topluyorum, diz çökerek,
Giden alev,
Sabırsızlığı, yamanlığı, yası, yalnızlığı
Senin dumanında.
Senin üstüne eğiliyorum, şafak, alıyorum
Ellerime yüzünü. Hava ne kadar da güzel
Bizim ıssız yatağımız üstünde! Kurban ediyorum
Ve sen dirilişisin yaktığımın.

Alev
Öbür yılki odamız, gizemli
Geçen bir kayığın pruvası kadar

Alev o bardak
Terk edilmiş mutfağın masasında,
V 'de,
Harç döküntüsü içinde.
Alev, odadan odaya,
Alçı,
Bütün bir aldırışsızlık, aydınlanmış.

Alev o ampul,
Tanrının olmadığı,
Ahırın kapısı üstünde.

Alev
Şimşeğin bağı, orada,
Düş gören hayvanlar tepinmesinde.
Alev o taş
Düş bıçağının o kadar iş gördüğü.

Alev,
Barışında alevin,
Sunu'nun diri bırakılmış kuzusu.

Ve, geç vakit, bağırıyorum
Ateşin kabul ettiği sözcükler.

Bağırıyorum, Bak,
Buraya çökel bıraktı bilinmeyen bir tuz.

Bağırıyorum, Bak,
Bilincin sende değildir,
Bakışının geldiği yön
Sende değildir,
Acın sende değildir, sevincin daha da az.

Bağırıyorum, Dinle,
Bir müzik kesildi.
Her yerde, var olanda,
Rüzgâr çıkıyor ve çözüyor.
Bugün ilmekler arasındaki uzaklık
İlmeklerden daha çok var,
Tutmayan bir ağ atıyoruz.
Tamamlamak, düzenlemek,
Artık bilmiyoruz bunu.
Büyüyen göz ile daha doğru sözcük arasında
Tamamlanabilir olanın göz lekesi yırtılıyor.
Ey karalamalar, ey paslar
Suyun izinin, anlamınkinin
Emilip kaybolurken sınırsızlaştığı,
Tanrı, çıplak çeper
Aşınmanın, kertiğin
Dünyanın bağrında aynı ıssız görüntüsü olduğu.
Vakit ne kadar da geç!
Bir tanrının ittiği görülüyor
Kayık gibi bir şeyi bir kıyıya doğru ama her şey değişiyor
Çöküşler insanların yolunda,
Tepinmeler, uğultular göğün aşağısında.
Burada, başka yer sarılır
İş gören ele
– Ama o saptığında karanlık çizgide,
Sanki bir şafaktır.

Bak,
Burada, anlamın fundalığında,
Yerden birkaç metre yüksekte,
Sanki ateş tutuşmuştur,
Ve bu ikinci kor, yitiriş,
Sanki bir daha tutuşmaktadır, yukarılarında
Var olanın kumaşının, rüzgârın şişirdiği.
Bak,
Dördüncü duvar söküldü,
Onunla kuzey tarafındaki kemer ayağı arasında
Yer var böğürtlen
Ve her gecenin kaçışan hayvanları için.
Dördüncü duvar ve birincisi
Saptılar zincirin üstünde,
Varlığın mührü çatladı
Kaya itişinin altında.
Giriyorum böylece çığlığı hızlı gedikten içeri.
Çarpışmayı bırakmış iki savaşçı mı,
Yatışmamış düşen iki sevgili mi?
Hayır, ışık ışıkla oynamaktadır
Ve işaret hayattır
Var olanın saydamlığı ağacında.

Bağırıyorum, Bak,
İşaret yer oldu.
Yıldırımdan kapı sundurması altında,
Ki yarılmış,
Varız ve var değiliz.
Gir benimle, sen ki karanlıksın,
Kabul et, açlık çığlıklı gedikten.

Ve birbirimiz için, meşaleden ayrıldığında
Alev gibi olalım,
Egemen havada silinmeden önce
Bir an okunur duman cümlesi.

Evet, bütün yalın şeyler
Yeniden kurulmuş
Şurda burda,
Ateşten dayanakları üstünde.

Kaynaksız yaşamak,
Evet, şimdi,
Geçmek, eli
Boş parıltılarla delik deşik.

Ve her bağlanma
Bir duman,
Ama parlak titreşen,
Çınlayan bir tunç gibi.

Buluşalım
Öylesine yüksekte ki ışık taşmakta gibidir
Birbirine karışmış saatin ve çığlığın kadehinden,
Saydam bir akış, içinde
Bolluktan başka bir şey kalmayan, belirtilmiş.
Buluşalım, alalım
Avuç dolusu saf çıplak varlığımızı
Sabahın yatağından ve akşamın yatağından,
Zamanın izini kazdığı her yerden,
Değerli suyun buharlaştığı her yerden,
Birbirimize doğru yönelelim, sanki sonunda
Her birimiz bütün hayvanlar ve şeyler,
Bütün ıssız yollar, bütün taşlar,
Bütün akışlar, bütün madenler.
Bak,
Burada çiçeklenir hiç; ve onun taçları,
Onun şafak ve günbatımı renkleri, onun
Yeryüzüne gizemli güzellik katkıları
Ve onun koyu yeşili bir de, ve onun dallarında rüzgâr,
Bizim içimizde olan altındır: maddesiz altın,
Sürmemenin, sahibolmamanın altını,
Rıza göstermiş olmanın altını, tek alev
İmbiğin biçim değiştirmiş yamacında.

Ve öyle değeri var ki bitecek günün,
Öyle paha biçilmez ki bu ışığın niteliği,
Öyle sade ki biraz sararmış kristali
Bu ağaçların, bu kaynaklar arasında yolların,
Ve öyle hoşnut edici ki birbiri için
Bizim seslerimiz, buluşmaya susamış
Ve yan yana gezmiş olan, uzun süre
Kesilmiş, karanlık,

Tanrı divebilirsin bu boş vazoya,
Tanrı, olmayan, ama bağışı kurtaran,
Tanrı, bakışsız ama elleri yeniden bağlayan,
Tanrı bulut, Tanrı çocuk ve daha doğacak olan,
Tanrı gemi anlaşılmış eski acı için,
Tanrı tonoz gök tuzun belirsiz yıldızı için
Buharlaşmada ki tek
Akıldır burada bilen ve kanıtlayan.

Ve birbirini arayan ellerimiz
Çıplak taş olsunlar
Ve paylaşılmış sevinç
Kucak dolusu ot

Çünkü sen, ben
Bağırırken yalnızca
Parlak ateşten bir halka olsak da,
Bir rüzgârın dağıttığı

Öyle ki bilinmeyecektir
Erkenden gökte
Olup olmadığı bile
Bu doğurtan çığlığın,

Yine de, birbirini bularak
Ellerimiz iznini verirler
Başka sonsuzlukların
Arzuya daha.

Ve olsun bizim toprağımız
Tamamlanamaz
Tırpanın ışığı
Köpüğü alan

Ve doğru olduğundan değil
Onun tek yıldırımının,
Boşluk, parlak,
Bizim yatağımız olsa da

Ve sen benim yanımda,
Yalın, orada yalnızca
Sunu'nun
Sürülmüş dumanı olduğumuzdan değil,

Ama onun düşüşü için
Ki bizi birleştirir,
Saydamlığın buğdayı,
Arzuyla daha.

Çığlığının sonsuzluğu
Çocuğun
Ki doğuyor gibi
Işığa dönüşen acıdan.

İniyor sonsuzluk
Çıplak toprağa
Ve kaldırıyor anlamı
Bir bel gibi.

Ve gör, çocuk
Oradadır, badem ağacında,
Ayakta
Düşte gelen birçok gemi gibi.

Çıkmaktadır o
Ay ile güneş arasında. Eğmeye çalışmaktadır bize doğru
Dumanda
Ateşini, gülerek,
Melekle yılanın aynı yüzü olduğu.
Sunmaktadır
Sözcüklerin tutamında, ki çiçek açmış,
İkinci kez ağacın yemişinden.

Ve şimdiden duvarcı
Eğilir ışığın dibine doğru.
Beli alır oradan harç döküntüsünü
Olanaksız doldurma için.

Kazır
Fosforlu beliyle
O öteki gökyüzünü, araştırır
Bizim düşümüzden önceki demiriyle
Böğürtlenlerin altında,
Ateşin ve yaratılmamışın katında.
Koparır
Ateşin beyaz tutamını
Yaratılmamışın taşlar arasında çarpmasından.

Susar.
Onun birkaç sözcüğünün öğlesi uzaktır daha
Işıkta.

Ama, geç vakit,
Gökyüzünün solmuş kırmızısı
Ona yetecektir, sonsuzluğu için dönüşün
Taşlarda, ki irileşmiş
Hâlâ aydınlık dorukların çekimiyle.

Yalnızca hiçin gücü olarak,
Hiçin ağzı, tükürüğü,
Bağırıyorum,

Ve üstünde sen, ben vadisinin
Kalıyor sevinç çığlığı saf biçiminde.

Evet, ben akşamın taşları, aydınlanmış,
Razı oluyorum.

Evet, ben su birikintisi
Gökten daha geniş, çocuk
Onun çamurunu kımıldatan, süsen çiçeği
Dinmez, anısız yansımalarında
Suyun, ben, razı oluyorum.

Ve ben ateş, ben
Ateşin gözbebeği, dumanında
Otların ve yüzyılların, razı oluyorum.

Ben bulut
Razı oluyorum. Ben akşam yıldızı
Razı oluyorum.
Ben olgunlaşmış dünya salkımları,
Ben yola çıkışı
Gecikmiş duvarcıların köylere doğru,
Ben gürültüsü yük arabasının, kaybolan,
Razı oluyorum. Ben çoban,
İtiyorum yorgunluğu ve umudu
Yıldızın köprü kemerinin altından ahıra doğru.
Ben ağustos gecesi,
Yatağını yapıyorum hayvanların ahırda.
Ben uyku,
Alıyorum düşü kayıklarıma, razı oluyorum.

Ve ben, o ses,
Öylesine arzulamış olan. Ben o tokmak
Ki çarpmış, boğuk darbelerle,
Göğe, kara toprağa. Ben salcı,
Ben kayığı her şeyin her şey içinden,
Ben güneş,
Duruyorum dünyanın doruğunda taşlarda.

Söz
Çarmıhtan kurtarılmış. Keneviri görünümün,
Sonunda suya bastırılmış.

Sabır
İstemiş ve bilmiş olan.
Taç
Yanmaya hakkı olan.

Sırık
Hülyalardan, barıştan,
Bulan
Ve dokunan usulca, giden akışta,

Bir omuza.

BULUTLAR

İki kez sessizdir öğle sonrası
Etkisiyle ıssız yazın, ve bir alevin
Ki taşar, bilinmez, bu vazodan mı
Veya daha da yüksekten mi gökte.

Böylece uyuduk: bilmiyorum kaç
Yaz boyunca ışıkta; ve bilmiyorum
Ayrıca hangi uzaylarda açılmakta gözlerimiz.
Dinliyorum, titreşmiyor hiçbir şey, bitmiyor hiçbir şey.

İmgeyi kuran arzu
Ancak döndürüyor düşünerek, basit ekseni üstünde,
Düşteki bir uyanışın kilini, gölgeye batmış.

Oysa güneş vızıldıyor camda
Ve, ruhu kırmızı kanatlarına sarınmış,
İniyor, ama barış içinde, ölüler toprağına.

Yalnızca benim üstümde, çizdiğimde
Umut işaretini savaş zamanı,
Bir bulut dolaşırdı siyah ve rüzgâr
Dağıtırdı büyük ışıltılarla boş cümleyi.

İkimizin üstünde, ki istedik
Düğümü, çözülüşü, bir güç
Birikti iki yüksek karanlık yamaç arasında
Ve oldu, sonunda,
Sanki bir sıçrayış ışıkta.

Başka ülkeler, aydınlanmış dağları
Göğün, ötede göller, yaklaşılmamış, yeni
Kıyılar, – doğurucu tanrıların yatışması,
Kendi nedeni olmuştur şimşek
Ve oyunlarına dalmış çocuğun üstünde
Halkası şu bulutların, parlak ateş
Sanki bu akşam biraz geciken bir kanıt gibi.

Bulutlar, evet,
Birbiri için, varışta gemiler
Bir müzik ilişkisinde. Bana öyle görünüyor ki, bazen,
Zorunluluk dönüşür
Kış Masalı'nın sonunda gibi
Herkes herkesi tanıdığında, öğrenildiğinde
Düzeyden düzeye ışıkta
Gururun, şüphenin
Karanlık değişte ülkeden ülkeye
Fırlattıklarının birbirini bulduğu, bildiği. Sözdür o anda
Sessizliği onların; ve sessizliktir birkaç sözcüğü,
Bilinmez, sevinçli mi acılı mı,
"Oysa kesinlikle birinin ya da ötekinin en ucu"
Sanki onlar, der daha
Bir tanık, düşünceli, ve uzaklaşan,
Duymaktalar haberini
Kurtarılmış bir dünyanın ya da ölmüş bir dünyanın.

Bulutlar,
Ve şu iki kırmızı orada, bir baba, bir kız,
Ve şu öteki daha yakın, heykeli
Bir kadının, güzelliğin anası, anlamın anası,
Ki görülmektedir onun uzun süre devinimsiz kaldıktan,
Yüzyıldan yüzyıla sesinde boğulduktan,
İnkâr edildikten, yalnızca
Yontuculuğun büyüsüyle kıpırdadıktan sonra
Canlandığı, konuşacağı. Yıldırımdır onun gözleri
Ki açılmaktalar parlak safirin uçurumunda,
Ama gülümseyen yıldırım, sanki o,
Akışı verimsiz düşü izlemeye mahkûmken
Bakir kumda altın bulup
Düşünmüş ve razı olmuş gibi.
Hem yaklaşıyor erkek, acılı
Yüzü bunca sevinçten dolayı yatışırken.
Çıkıyor basamaklarını boralarla
Yuvarlanan saatin, çünkü gök değişmekte, gece olmakta,
Ve sendeliyor onun kendisini beklediği yerde, yıldızlı gece,
İçeriye doğru genişleyen, müzik. Doğruluyor,
Dönüyor evrene. Çizgileri ışıldıyorlar
Mutlağın fosforluğuyla,
Ve gün yeniden başlıyor onların hepsi ve bizim için,
bir damarın
Yeniden şişmesi gibi kanla, – ağaçların doruğu,
Şimşekle çatlamış, ırmaklar, şatoları
Sakin, öbür kıyının. Evet, bir toprak
Buluttan burma sütunları üstünde.

Ve ne önemi var eğer erkek, dönen gök,
Sendeliyorsa ikinci kez, söylüyorsa kadına
Ki şimdiden yarı sürüklenmiş, siyah bulut,
Duyulmayan birkaç sözcük ve sonra başını çeviriyorsa,
Uzaklaşıyorsa onun dağılan yanında
Ve ona doğru eğiliyorsa
Ve saklıyorsa ağlayan yüzünü onun saf ellerinde

Madem ki Batıya doğru, hâlâ aydınlık,
Dibi düz bir gemi, pruvası
Bir ateşi, bir dumanı simgeleyen, görünmüştür,
Yeniden açılmış kitap, kırmızı bulut, doruğunda
Kabaran dalgalanmanın. Gelmektedir o,
Dönmekte, yavaşça, seçilmiyor
Güverteleri, direkleri, duyulmuyor bağırışları
Tayfanın, kestirilmiyor
Hülyaları, umutları
Yukarıda önde toplananların, gözleri kocaman,
Ne de hangi başka ufku gördükleri,
Hangi kıyıyı belki, bilinmiyor ayrıca
Hangi ateşe verilmiş şehirden kaçmaları gerektiği,
Hangi tamamlanamaz Troya'dan; ama hissediliyor
Çarptığı bu çıplak kolda bütün yakıcılığının
Yazın, bizim endişemiz... İnançlı ol, anlam
Büyüyebilir senin sözcüklerinde, kurtarılmış toprak,
Saydamlık gibi salkımında
Yazın, ihtiyarlayan. Konuşuyor musun, şarkı söylüyor musun,
çocuk,
Düşlüyorum hemen bütün
Yeryüzü asmasının aydınlandığını; ve bu ağırlığının
Soğuğa sokuşmuş yıldızların, açığa vurulmamış
Diller kadar yoğun taşların,

Ve gecemizin hâlâ aldığı dorukların,
Umutsuzluk çığlıklarının ama sevinç çığlıklarının,
Gizem içinde birbirinde ayrılan yaşamların,
Yanlışların, çöküşlerin, yalnızlıkların
Ama şafakların da, önsezilerin,
Uzakta çözülen suların, buluşmaların,
Işık saçarak geçen pruvaları oynayan çocukların,
Açık evlerdeki ateşlerin, çağrıların
Akşam vakti, kapıdan kapıya barış içinde,
Evet, bu doğrunun, şimdiden bu yerin, nerdeyse iyilik,
Olgunlaştığını, bunun yalnızca yeşil salkım olduğunu.

Her şey öylesine tutarlı, öylesine hazır değil mi
Mühürlenmiş olsa da kuşkusuz? Şafağın güneşi
Ve akşamın, o aydınlanmışın güneşi
Elbet sürmekteler, kör sığırlar, sabanını
Tamamlanmamış evrensel altının,
Ve çalmakta onların alnında bu yıldızlar zinciri,
Hepsi doğrusu aldırışsız: ama onlar ilerlemekteler
Bir suyun buharlaştığı, bir tuzun çökel bıraktığı gibi
Ve sen değil misin orada, gözleri parlayan ana,
Toprak, onları güden,
Kırmızı entarisi yırtılmış, hayır, aralanmış,
İlk doğan yıldızın köprü kemeri altında?

Ama daima ve açıkça görüyorum
Kara lekeyi de imgede, duyuyorum
Müziği delen çığlığı, biliyorum içinde
Anlamın sefaletini. Hayır,
Biçim değiştirmeler değildir isteyebileceği
Yerimizin, acısında. Ben umudu söylüyorum,
Onun sevincini, onun kocaman salkım ateşini,
Her gecenin şimşeği çarptığında cama,
Şeyler toplandıklarında şimşekte
Kaynak yerinde gibi, ve yollar
Işır bahçelerinde şimşeğin, güzellik
Taşır oraya gezgin adımlarını... Ben düşü söylüyorum,
Ama bu yalnızca dinlenmesi içindir yaralı sözcüklerin.

Ve söylemesini de biliyorum; ve çekiyor beni
Bazen size söylemek, ateşli, bağıran
İşaretler, boyanmış odaları,
Gölgeli iç avluları,
Serin döşeme taşları üstünde yazın yeterliliğini,
Sanki yok gibi olan suyun uğultusunu, göğsü
Ki benzer suya, tek, sonsuz,
Kırmızı kille şişmiş. Size vermek
Hurma dalları göklerinin halkasını, ama
Ağır, bu ayak bileğininkini de, bir
Ilıklık ve aldırışsızlık elinin
Zayıf ayağın kemerine doğru kaydırdığı,
Aralanmış ağız yalnızca
Bir diğerinin belleğini ararken. "Bak bana,
Der o zaman hiçlik sesi benimkinin içinden,
Yalan söylüyorum, sonsuzca, ama hoşnut ediyorum,
Var değilim ama gözlerimi kapıyorum,
Büküyorum sen istersen kara ensemi
Ve şarkı söylüyorum, istersen, yorgun zihin,

Ya da uyur gibi yapıyorum" Günbatımında
Işık tacı giyiyor eşek arısı,
Hüküm sürüyor, mutlak,
Salkım üstünde kararsız yükseliş an'ında.
Hayır, iyileşmedik biz bahçeden,
Bitmediği gibi, siyah bir suyla
Şişmiş, akması düşün gözler açıldığında.
Yükleyeceğiz daha, ışığa arka vererek
Aşağının akınında, parıldayan,
Dibi düz kayığımızı yemişlerle, çiçeklerle
Bir ateşle gibi, kırmızı, ki dumanı
Acı imgeleriyle dağıtacak
Saatleri ve kıyıları. Ve ne çok
Çocuksu umut var, dalların altında! Nasıl bir ilerleyiş
Razı olan sözcüklerde! Gece
Değse de bize orada bile gizli bir kanatla
Ve batırsa da orada bile gagasını, hızlı suya.

"Onu yalnızca bir imge olmakla zenginleştirmek istiyordum,
O yalnızca bir imge olsun da, ateşi
Zamanın, sıçrıyorsa vücutlara, çığlıklara, hatta düşlere,
Dokunulmamış bıraksın diye buluştuğumuz biçimi,

Bu yüzden kendimi onun saf su yedeği yapıyordum,
Sınırsız kılıyordum üstüme eğilen gözlerini,
Ağzım seviyordu onun güvenleri çabuk ağzını,
Sevincimdi beklemek ve ona bağış yapmak.

– Uyuyor o adam. Ben kapının kumaşıyım,
Gök değiştirmek için suya batırılmış,
Öğleden sonraya denizötesiyle kenar baskısı yapıyorum,
Oyunuyum vücudu üstündeki birkaç gölgenin.

İhtiyarlıyor o. Bizde bile kabardı saat ve yuvarlıyor
Taşlar arasına gelen gece gürültüsünü. Bazen
Bırakıyor kolunu bu daha soğuk suda,
Bilmiyorum düşte mi ve bilmeyerek mi seni..."

"Bu kapalı kitap için mi geldin,
Onu açmana razı değilim.
Kırmak için mi geldin onun mührünü,
Yanan, geceyle delinmiş, bükülmüş,
Kol gezen ve patlamayan borada yapraklar,
Onun mumuna dokunmana izin vermiyorum.
Yalnızca şöyle bir görmek için mi geldin,
Düşte gibi, bir sözcüğün
Anlamın şafağında biçim değiştirmiş olarak büyümesini
(Ve biliyorum elbet bir saban demirinin
Uzun süre bu umuda çalıştığını ve,
Yeryüzü cümlesine yeniden düşmüş olup, orada parladığını
Işığının pervazında parçalanmış),
Sessiz kalıyorum senin düş gören sesinde...
Kırıp geçirmek için mi geldin yazıyı
(Her yazıyı, her umudu), yeniden bulmak için mi
Yıldızın katmerlediği bulandırılmamış yüzeyi
Ve geçen sudan içmek ve yıkanmak için mi
Anlamın değil de yemişin olgunlaştığı tonoz altında,
Kitabı unutmana izin vermedim sana."

Ey düşler, güzel çocuklar
Işığında
Yırtılmış entarilerin,
Boyanmış omuzların.

"Madem ki hiçbir şeyin anlamı yok,
Diye fısıldıyor ses,
Boyayalım öyleyse vücutlarımızı
Kırmızı bulutlarla.

Gör, aydınlatıyorum şu göğsü
Biraz kil ile
Ve kurtarıyorum sevinci, ki hiçtir,
Hata olmaktan dolayı."

Yürüyorlar, ayakları çıplak
Yokluklarında
Ve ulaşıyorlar kıyılarına
Yeryüzü ırmağının.

İstiyorlar, veriyorlar,
Gözleri kapalı,
Ayak bilekleri
İmgeler çamuruyla kızıllaşmış.

Hiçbir şey önce gelmiş değil hiçbir şey bitmiyor,
Bölüşüyorlar, bir suyu,
Uzanıyorlar, çıplak sağır
Yansıtıyor yıldızı.

Geçiyorlar, katılarak
Işıldayan suya,
Sana, firlatılmış taş,
Dünyalara, orada, genişleyen.

Ve onların adımlarıyla birleşiyor
Saf Flora,
Haşhaşlarını firlatan,
İsteyene.

Ve çıplak
Kırsal güzellik, açmak için
Islanmış hayvanlara, günün soğuğuna,
Yalın'ın duvarla çevrilmiş toprağını

– Ama gri güzelliği de
Dumanların,
Burulan ve bozulan
En küçük esintide

Ve o deli kadın,
Birçok ağızla konuşan
Ve, eğilmiş,
Saçlarını sallayan...

"Dokunmayacaksın bana
Ne yaz ne kış,
Ne de ay büyüdüğünde
Ya da dağıldığında.

Ne arzunun elleriyle
Ne imgede,
Ne de seven ağızla
Ya da paramparça.

Uyuyacak mısın,
Döneceğim gene de
Dudaklarının yanına,

Başını mı çevireceksin
İç çekerek
Sanki eğilmek için, benim gezginim,
Bir kaynağa,

Ben orada olacağım,
Ağzın kapalı gözkapaklarıma değecek."

Burada, görev
Bitirmesini bilmediğim. Burada, sözcükler
Söylemeyeceğim.

Burada, su birikintisi
Siyah, bulutta.
Burada bakışta,
Kör nokta.

Ama, gör,
Pencerelerimiz orada aydınlatılmıştır
Gene de hâlâ bir akşam güneşiyle
Ve bir su gibidir camlarımız, bulandırılmış
Ama dönüştürülmüş de, pıhtılaştırılmış da
Işığın düşünen kolu tarafından.
Giz, düşlenen güneş, kırmızı kayık
Geçmekte, ölümünü topallayarak. Ama bu ülke,
Sakin, onun dümen suyudur, evin
Yıldız olduğunun açığa vurduğu, ki yükselir
Otlar üstündeki barış için, nihayet
Eşit soluğunda, ıssız bahçenin tanrılarının.
Yaklaşalım. Yakından camlar sönüyor,
Ama öbür kıyısına çekilen altın
Onların bakir kumunda çiçeklenmeye bıraktı
Hiçi, ki asmadır Ah, eğil, daya
Alnını cama! İyi'dir,
Doğmanın aralıksız akışta geldiği her yer,
Gör büyüdüğünü hakiki yemişin, sen ki razısın,
Gör onun kıvrık dal biçimindeki bezemelerinin parladığını
karanlık odada.

Eğiliyorsun, alıyorsun
Birazcık tanrılığından bir kuru otun
Ve ezik kokunun bolluğunda
Bitiyor açlık çığlıklı yaşamın bekleyişi.
Başka dudakları isteyen dudakların,
Taşlarda meyili isteyen suyun,
Kuzunun öne doğru atılışının, saf sevinçten oluşmuş,
Eşikte sınırsızca oynayan çocuğun
Dileğini gerçekleştiriyorsun çünkü sen karşılıyorsun
Toprağı, ki arzuyu aşar

Eğiliyorsun... Mersin bitkisi, sonra ağlamak,
Dostum, bu yalnızca titreşen yazdır,
Paramparça umuttan topuk demiri üstünde
Rüzgârın saldırdığı bir pencere kanadının yaptığı gibi.
Ama ne kadar da aydınlık bugün! Başkaldırımız
Işığın gözenekliliği tarafından içilmiştir,
Ve göğün kanadının kararması,
Onun çığlığı, yeniden başlayan rüzgâr, bütün bunlar
Kendine nihayet hazır yaşamı söyler, ölümü değil.
Gör, güvenmek yeterli olmuştur,

Çocuk tutmuştur elini ihtiyarlamış zamanın,
Elini suyun, elini yapraklardaki yemişlerin,
Yol göstermektedir onlara, ki sessiz, gizem içinde,
Ve uzaktan bakan bizler için yalın olsun her şey
Onun göz kırpmayan bakışıyla kesişmekten dolayı.

Arzu Aşk olmuştu gecesel yollarıyla
Yüzyıllar hüznünde; ve anlaşılmış
Güzellikle, kabul edilmiş sınırla, bellekle
Aşk, zaman, taşıyor çocuğu, ki işarettir.

Ve bizim içimizde ve bizden, hâlâ
Birbirimiz için öylesine karanlık, ki bu
Hatadır ama mukadder, söz
Bitmemiş olduğundan daha varlık gibi,

Biçim alsın onun sevinci: alıkoymak için
Suyu kaçak kadehinde; yansıtmak için
Ateşi, ki hiçtir; bağışını yapmak için
En azından anlam fikrinin – ışığa.

Bulutlar,
Ve bir tanesi, en uzaktaki, evet, her zaman için
Kırmızı, su ve ateş
Toprak vazoda, duman
Kasırga halinde saf kor noktasında,
Alevin sıçrayacağı... Ama burada
Yer, gök gibi,
Sonsuzca serpilmiş bulunmaktadır taşlarla
Ki bazıları, kırmızı,
Çizgiler taşımaktadırlar bizim işaretler olarak düşlediğimiz.

Ve çıkarıyoruz onları kara yosunlarından, böğürtlenlerden,
Alıyoruz, kaldırıyoruz onları. Bak!
Burada bir çizgi var, yazı,
Burada titreşmiş çığlık anlamın topuk demiri üstünde,
Burada... Ama hayır, konuşmuyor bu, kertik
Sapıyor, saf kor
Doruğunda gene, tinde,
Orada ki tekrar, bakışım
Yeniden söylemiş olurlardı iş gören bir elin umudunu.

Sessizlik
Yıkılmış bir köprü gibi üstümüzde
Akşamda.

Topluyoruz oysa,
Dostum,
Bu taşlardan pek çoğunu,
Kırmızı kumaşı lekelendiren, seslerimizi delen gece
Şimdiden onları endişeli ellerimizden çaldığında.

Ve bulutlar olan biz, onların ateşi yol gösteriyor bize
Döndüğümüzde, yüklü,
Eve, "orada" Geçtiğimizde,
Issız,
Tutuşmuş camında o ülkenin
Ki dile benziyor: uzakta aydınlık,
Burada taşlı. Gittiğimizde
Daha da öteye, bölünerek, parçalanarak,
Önümüzde koşarken çocuk, sevincinde,
Bilinmez yaşamına doğru,

Biz yalın, – hayır, saydam,

Barış içinde,
Bazen kavşaklarda devinimsiz,
Son bulacak yazın ateşlerinin sütunları arasında,
Yıldızın ve külün kokusunda.

"Bütün bunlar", evet,
Yanılsamalarımız, sevinçlerimiz,
Daimi pişmanlıklarımız,
Hayır, rızalarımız, inanlarımız,

Bütün bunlar, yaz'dır,
O tutarsız
Ki saldırır gözlerimize
Ani suyuyla.

Ve dışarıda gecedir,
Hayır, gündür
Bildiren, yumurta akı halinde,
Bir doğumu.

Yaz:
Bu baykuş, mıhladığı
Orada, eşikte,
Yıldızın barış içindeki demirinin.

DAĞINIK OLAN, BÖLÜNMEZ OLAN

Evet, cama
Bir kaçış denemesinde
Boğuk çarpmalarla
– Bağırarak bazen
Daha yüksekte bir başla.

Evet, gecede,
Televizyonun kıyıyı aradığı,
Eski umudun
İmgenin dudaklarına eğildiği,
Kanın yalnızlığında
İmgenin çıplak omzunu
Isırdığı.

Evet, geceyle
Anlam ihtiyacının
İmgenin soğuk bağrına uzun süre dayandığı
Ve tek başına, içi çok sıkılmış,
Başka bir yana döndüğü, boş arzunun burçları altında.

Evet, tanrıyla
Bir kuzu görünümünde dolaşan
Yük arabasının yanında,
Bütün gece yanan ampulun altında.
Duruyorum, duruyor,
İlerliyorum, ve bu yüz

Dağılıyor, aydınlatarak

Bacağımı, onu
Dünyanın dışında gıcırdayan kırağına iten.

Evet, sesle
Şiddetli – sessizliğine karşı,
Omuzun çarpmasıyla
Şiddetle – uzaklığına karşı
– Ama aldırışsızlık yıldırımınla bölersin sen
Ansızın siyah gökyüzü,
Yalnızlığımızın ekmeğini masada.

Evet, titreşen kapısıyla
Esintinin
Delinmiş görünümün
(Ve çıkarsam kör olacağım
Renkte).

Evet, titreşimle ki bazen
Bitiyor gibidir.
Evet, hararetle ki başlar yeniden geç vakit dünyada.

Evet, akşamla
Rengin küllerini kımıldattığında,
Hızlandırarak kör elleriyle
Işıksız alevin yükselişini.

(Yıldırım,
Çıplak boğazında haykırmış olan ağaç,
Ve sen
Gökten kalan.)

Evet, dorukla, aydınlanmış,
Bir saat daha.

Evet, elle
Çizen, şiddetle, çizgisini doruğun
Ki sonsuz,

Ki geleceksiz,
Bazen açık bir mürekkebe batmış, bazen koyu
Ve yersiz, tek başına giden ışıkta.

Evet, o günlerle
Gökgürültüsünün dolaştığı, daha şafaktan önce.
Yollarımla ıslak otlarda
Ki bükmüştü onları gece taş tekerlekleri altında.

Evet, böğürtlenleriyle
Dorukların taşlarda. Şu ağaçla, ayakta
Göğe karşı.
Alevleriyle, her yerde,
Ve sesleriyle, her akşam,
Gökle toprağın evlenmesinin

(Geç vakit, sünger ittiğinde
Biraz parlayan masanın üstünde
Ekmekle şarabın kırıntılarını.)

Evet, iki tahta sütunla
Terk edilmiş,
Evet, tuzla
Katılaşmış, siyaha boyanmış mutfağın kutusunda,
Evet, alçı torbasıyla: açılmış, katılaşmış,
Sahip olunamazın tanesi, aydınlatan.

Evet, delikle
Ocağın yanında, hâlâ açık
(Ve kazmayla kürek orada kaldılar
Duvara karşı: çağrılan duvarcı
Henüz geçti, sessiz,
Başka bir işe başka bir odada.)

Evet, bu yerle
Kaybedilmiş, hayır kurtarılmış
Böğürtlenlerden, sonra da küllerinde bir umudun.
Bu arzuyla, yenik, hayır yok olmuş

Çünkü öylesine derin yaşamışızdır ki
Bu ışığın bize verdiği günleri!
Hava güzeldi daima, ölünecek kadar güzel,
Etraftaki kırlar ıssızdı,
Duyardık yalnızca soluduğunu toprağın
Ve gıcırdadığını kuyu zincirinin, nedeni
Fazla gök gibi kovadan düşen zamanın.
Çalışırdık şurda burda, büyük odalarda,
Konuşurduk pek az, paslı bir sesle
Saklandığı gibi bir anahtarın bir taşın altında.
Gelirdi bazen gece, yularların ucundan,
Üstü siyah tonozla örtülü yetkin kadın, iten
Hayvanlarını, sessiz, sürekli güneşin sularında.

Ve uyusun
Olduğumuz mutlakta
O ev ki bir yarık gibiydi
Göğün gürlediği, düş gören kuşun gelip
Gecesel barışı içtiği... Açığa vurulmamış,
Fazla büyük, fazla gizemli adımlarımız için,
Yalnızca değelim onun karanlık omzuna,
Rahatsız etmeyelim eşit bir solukla
Toprağın düş kaynaklarından alıp taşıyanı.
Bırakalım sadece, geri geldiğinde,
İşareti okuduğumuz şu taşları, onun ıssız bağrına.

Ne çok tamamlanamaz iş denerdik,
Ne çok akıl ermez işarete dokunurduk
Cahil ve öyleyse gaddar parmaklarımızla!
Ne çok yanılgı ve ne çok yalnızlık!
Bellek yorgun, kuşkusuz, zaman dar,
Yol sonsuz daha... Ama göğün
Daha kırmızılaşan taşları var akşam
Yönünde, ve konaklayan yaşamlarımızda,
Bazen çoğalan ışık, alırsın ve yakarsın.

Evet, geceyle
Yukarıda, yaz odamızda
Bir kayık gibi giden, duraksayarak bazen
Göğün köpüğünde (ve görüyorum hâlâ
Sırı yarılmış aynada,
Yeniden çözdüğünü, uzak,
O yılların kırmızı giysisini, sen,
Camlardaki yıldız kadar sonsuz, aldığın vakit
Tamamlanmamış düş eliyle
Şafağın şimdiden filizlendiği anaforlarda, uykudan
Gülünü her günün yoksa ölümlü.

Bakıyordum
Beliriyordu öbür kayık, bir ateş
O da duraksayan
Ve o da ilişilmemiş, yaşam gibi,
Vachères dağının sarmaşan dallarında.

Ve pekâlâ inebilirim
Daha, geçebilirim karanlık odaların içinden,
Açabilirim, eskiden olduğu gibi, atabilirim
O her yeni günün adımlarını bağlar arasında
Daimi devinimsizliğinde gökyüzünün,

Hava güzel,
Ev sürdü, yıldızın
Yükselmeye devam ettiği gibi açık gökte,

Ve Firavun'un kızı elbet burada uyuyor,
Göğüsleri serbest,
Irmağın ortası akıntısının
Yol gösterdiği bu yatakta).

Evet, "büyük tavanarası"yla

Ve Jean Aubry ile, Orgon'dan,
Ve oğulları Claude ve Jean ile.
"Biz bugün karşılıklı
Dostluk sözü verdik." Tarih yok.

Evet, yıkık kemeriyle
Eşiğin,
Eksik taşını bulduğumuz

– Geç, barış ırmağı, çiçeklendir yeniden
Bu kıyının karanfilini.

Evet, parlayan camla
Orada ki, yeniden biçimlenmiş,
Dışarıdaki el, yalın, uzatır yemişi
(Ve bu kayık kırmızıdır, günbatımından,
Sanki ilk ağacın yemişi
Bitirmiştir gününü dallarında
Dünya acısının. Ve gitmektedir,
Düşünerek, başka bir kıyıya doğru.)

Evet, bu ateşle,
Onun ateş yansımasıyla durgun su üstünde,
Yerimizle, giden,
Ateş yoluyla olgun yemiş altında.

Evet, öğleden sonrayla,
Ki her şey sessizdir, sonsuz olduğundan,
Zaman uyur dünün ateşinin külünde
Ve cama çarpan eşek arısı dikmiştir
Çoğunu, şimdiden, dünya yırtığının.
Uyuyoruz, yukarıdaki odada, ama gidiyoruz da,
Ve daima, taşlar arasında.

Evet, vücutla
Yumuşaklıkta ki kördür ve bir şey istemez
Ama tamamlar.

Ve onun camlarına yapraklar daha yakındır
Daha aydınlık ağaçlarda. Ve durur yemişler
Aynanın köprü kemeri altında. Ve güneş
Yüksektir daha, masadaki
Yazın ve birkaç çiçeğin sepeti ardında.

Evet, doğmakla,
Hiçten alevi yapmış olan,
Ve karıştıran, yatışmış,
Bizim iki yüzümüzü.

(Eğilirdik, ve su
Hızlı akardı,
Ama ellerimiz, orada kırılmış,
Aldılar imgeyi.)

Evet, çocukla

Ve şu birkaç sözcükle,
Bir çocuk ağız için kurtardığını. "Gör,
Bu bahçe dibinin yılanı hiç terk etmiyor
Şimşirin tatsız gölgesini. Onun bütün arzuları
Sessizlikten ve uykudandır taşlar arasında.
Şeyler içinde adlandırmak acısı
Bitecektir." Bu şimdiden müziktir omuzda,
Müzik onu koruyan kolda,
Söz barışmış dudaklarda.

Evet, sözcüklerle,
Birkaç sözcükle.

(Ve bir elle,
Kuşkusuz, kırbacı kaldırmak, anlama küfretmek,
Devirmek
Araba dolusu imgeyi taşlara
– Öbürüyle, daha derin, alıkoymak.

Çünkü bilmeyen
Yalın bir düşün hakkını, ki ister
Anlamı doğrultmayı,
Kanlı yüzü yatıştırmayı,
Yaralı sözü bir ışıkla renklendirmeyi,
O,
Nerdeyse, bir yeryüzü yaratmakta nerdeyse bir tanrı olsa da,
Merhametsizdir, varmaz
Doğruya, ki bir güvendir yalnızca, hissetmez
Kendi farkı üstüne kasılmış arzusunda
Yüce sapmasını bulutun.
Kurmak ister! Belki yalnızca
Bir yıldırım izi, bitkin, korumak adına
Gurur içinde bir biçimin hiçliğini,
Ve düşlemektir, bu da, ama mutluluktan yoksun,
Ulaşmayı bilmiş olmadan kısa toprağa.

Hayır, bölme
Ama kurtar, ve güven ver "Yazmak", bir şiddet
Ama saf su tadındaki barış için.

Güzellik,
Çünkü bir anlamı var bu sözcüğün, ölüme karşın,
Bir araya getirsin dağlarımızı
Yaz suyu için, dar,

Ve çağırsın onu otlarda,
Tutsun elini suyun yollar içinden,
Götürsün buradaki suyu, azıcık, saydam ırmağa.)

Evet, tuttuğum elle
Bu toprakta.

Ve dışarıda
Şimşektir yeniden,
Kopan,
Alttan bağıran, kayan,
Renksizleştiren
Göğün sonunu taşlarda.

Yürüyerek geçerken
Az derin dereyi taşlar arasında.

Evet, güzellikle, çıplak,
Yırtık, kapalı bir şey varken omzun deviniminde.

Evet, seninle – ki durmuşsun
Geçidinde göğün,
Yıldırım, açılmış entari
Yemişleri karanlık toprağın bolluğuna.

Evet, ölümle,
Evet, sonu olmayan yaşamla.

Yeniden cisimleşmiş dün, bu akşam, yarınla,
Evet, burada, orada, başka yerde, burada, orada yine

(Ve düşlenen kitabın, ateş
Sayfalarını çevirdi.
Onları ensesinden yakalamıştı ve ağırlaştırmıştı
Isırmasıyla.
Kayboldular, onun
Eğri eksenine göre
Ki bükmüştü onları,
Sevmek gizi benzeri.)

Evet, yanılgıyla bile
Giden,

Evet, sade mutlulukla, kırık sesle.

Kabarsın (evet toplanmış, yanmış,
Dağılmış,

Tuzu
Yükselen boraların, açmış havaların.
Külü
Kaybolup gitmiş hayali dünyaların,

Şafak, oysa,
Dünyaların doruklar yanında geciktiği.
Soluk almadalar, birbirine
Sokulmuş,
Sessiz hayvanlar benzeri.
Kımıldıyorlar, soğukta.
Toprak bir ıslak dallar ateşi gibi,
Ateş, düşte görülen bir toprak gibi),

Ve yansın, evet, beyazlaşsın sonra akın etsin
(Yaşamak, bulutlar
Gizlice itilmiş, parıldamak,
Bitmek,
Olanaksızın kanadı yeniden katlanmış)
Dalga sınırsızca sakınmasızca.

Les mots comme le ciel
Aujourd'hui,
Quelque chose qui se rassemble
qui se disperse

Les mots comme le ciel

Sözcükler gökyüzü gibi
Bugün,
Birleşen, dağılan bir şey.

Sözcükler gökyüzü gibi,
Sonsuz
Ama hepsi birdenbire küçük su birikintisinde.

IŞIKSIZ OLAN'DAN
(CE QUI FUT SANS LUMIERE, 1987)

KUYU

İç yüze çarpmasını dinliyorsun zincirin
Kova inerken kuyuda, ki öbür yıldızdır;
Bazen akşam yıldızı, tek başına gelen,
Bazen parıltısız alev, şafakta bekleyen
Çobanın ve hayvanların çıkmasını.

Ama hep kapalıdır su, dibinde kuyunun,
Hep kapanmış durur orda yıldız.
İçinde gölgeler vardır, dallar altında,
Gezginlerdir onlar, geceleyin geçen

Eğik, sırtı kara bir kütleyle yüklü,
Duraksayan, sanki, bir kavşakta,
Kimileri bekliyor gibi, diğerleri silinir
Işıksız süren kıvılcımlanmada.

Yolculuğu erkeğin, kadının uzundur, daha uzundur
yaşamdan
Bir yıldızdır yolun ucunda, bir gök
Sanki iki ağaç arasında parlayan.
Kova değince suya, ki onu kaldırır,
Bir sevinçtir sonra zincir onu bunaltır.

DAL

Ormanların sınırında topladığım dal
Ama bırakmak için seni dünyanın sonunda,
Taşların arasında saklı, barınakta
Ki başlarorda görünmez öbür yol

(Çünkü her yeryüzü an'ı bir kavşaktır
Yaz bitince gittiği gölgemizin
Öbür ülkesine aynı ağaçlarda,
Ve pek seyrek gelinip alınmıştır
Bir başka yıl o dal ki bükülür
Bütün bir yaz boyunca, dalgınlıkla, otları),

Dal, seni düşünüyorum şimdi ki kar yağmakta,
Kapanmış görüyorum seni anlamsızlığına
Odunun birkaç düğümünün, orda ki kabuk
Kalkmıştır, şişmesinde senin karanlık güçlerinin,

Ve geri geliyorum, ak yüzey üstünde bir gölge,
Belleğimden çıkmayan uykuna doğru,
Alıyorum seni dağılıp giden düşünden,
Yalnızca ışığın girdiği sudan oluşmuş.
Sonra gidiyorum toprağın birdenbire
Ağaçlar arasında ortadan çekildiğini bildiğim yere,
Ve atıyorum seni elimden geldiği kadar uzağa,
Dinliyorum seni sıçrıyorsun taştan taşa.

(Hayır, istiyorum seni
Bütün bir an daha. Gidiyorum, giriyorum
Üçüncü yola, ki görürdüm
Yittiğini otlar içinde, bilmeden
Niçin girmediğimi sık bölgelerine
Kuşkusuz karanlık, kuşkusuz yapraklarda kuş seslerinden
yoksun.
Gidiyorum, az sonra bir evdeyim
Eskiden yaşadığım ama yolunun
Yitmiş olduğu, yaşam geçerken
Sözcüklerin söylendiği gibi, ayrımsanmadan,
Son kez için, bengi'de.
Bir ateş yanmakta, hep ıssız olan odalardan birinde,
Dinliyorum onu, arıyor aynasında
Korların, ışığın küçük dalını,
Tanrı gibi, yaratacağını sanan
Tini, yaşamı, gecede ki düğümleri
Sıkıdır, sonsuzdur, içinden çıkılmazdır.

Sonra koyuyorum seni, usulca, yatağına alevlerin,
Görüyorum seni tutuşuyorsun uykunda,
Eğilmişim uzun süre daha tutuyorum
Elini, ki biten çocukluktur.)

YELİN KAZDIĞI YERDE

I

Denir ki bir tanrı aramıştır
Kapalı sular üstünde
Yırtıcı kuşun istemesi gibi
Uzak avını

Ve yinelenen bir bağırışla,
Ki boğuk, ıssız,
Yaratmıştır parlayan zamanı
Orda dalga kazınır

Gece örter gündüzü
Çekilir sonra,
Köpüğü yayılır
Buranın taşları üstünde.

Nedir Tanrı,
Bir tek zamansa yapıtı,
Yok olmak mı istedi
Doğamadığı için?

Boşunaydı savaşı
Yokluğa karşı.
Attı ağı,
O tuttu kılıcı.

II

Ama kalır şimşek
Dünyanın üstünde
Bir ırmak geçidinde gibi, arayarak
Taştan taşa.

Acaba güzellik
Yalnızca bir düş müydü,
Gözleri kapalı yüzü mü
Işığın?

Hayır, çünkü yansıması var
Bizde, ve yalazdır
Ölü odunun suyunda
Yıkanan çıplak.

Coşturduğu gövdedir
Bir aynanın
Yanan bir ateş gibi, ansızın,
Taşlar çemberinde.

Ve anlamlıdır sevinç sözcüğü
Ölüme karşın
Kazdığı yerde yelin
Bu parlak korları.

III

Yeterliği günlerin
Ki giderler şafağa
Göz kamaşmalarıyla
Gece göğünde.

Kılıç, ağ
Artık yalnızca bir
Eldir, usulca sarılan
Kısa enseye.

Ruh, aydınlanmış,
Bir yüzücü gibidir
Atlayan, ansızın,
Işığın altına

Ve gözleri kapalıdır,
Bedeni çıplak,
Ağzı tuzu ister,
Sözü değil.

AĞAÇLARIN DORUĞU ÜLKESİ

I

Çocuk sanki geziyordu ağacın doruğunda,
Seçilmiyordu gövdesi, sarınmış
Bir ateşe, bir dumana, ışığın
Birden deldiği, bazen, bir kürek gibi.

Çıkıyordu, iniyordu biraz, duruyordu,
Uzaklaşıyordu piramidleri arasında
Ağaçların doruğu ülkesinin, ki kırmızıdırlar
Güneşi daha alıkoyan yamaçlarıyla.

Gidiyordu çocuk şarkı söyleyerek, düşleyerek yaşamını.
Yalnız mıydı hurma dalları bahçesinde?
Denir ki bazen güneş gecikir
Bir geceliğine, yalın bir düşün limanında.

Denir ki daha, güneş bir kayıktır
Her akşam göğün doruğuna geçen.
Ölüler öndedir, gören dünyanın
Sonsuzca başka yıldızlarla çoğaldığını.

II

Çocuk indi sonra, daldan dala
Bize yıldızlı bir gök gibi görünende.
Hiçbir şey ayırmıyordu artık bu sessizlikte
Ağaçların ve dünyaların mavi doruğunu.

Şarkı söylüyordu, gülüyordu, çıplaktı,
Gövdesi öncesindeydi erkeğin, kadının
Birbirinden ayrı olmalarının, bulmak için
Haykırarak, bir sevinçte, bir umudu.

Şarkıydı o. Duran
Bazen, ayak ararken bulunmayan dayanağı,
Sonra başlayan yeniden ve sanki kendisiyle konuşan, iki ses
gibi
Uzaklaşan bir kayığın önünde.

Denir ki ışık bir çocuktur
Oynayan, hiç birşey istemeyen, düş gören ya da şarkı
söyleyen.
Bize geliyorsa, bu yine oyundandır,
Değerek yere dalgın bir ayakla, şafak olan.

KARIN BAŞLANGICI VE SONU'NDAN
(DÉBUT ET FIN DE LA NEIGE, 1991)

o

İlk kar erkenden bu sabah. Aşıboyası, yeşil
Sığınıyorlar ağaçların altına.

İkincisi, öğleye doğru.
Renk diye
Yalnızca çam yaprakları kalmış
Ki düşüyor onlar da bazen kardan daha sık.

Sonra, akşama doğru,
Işığın terazi oku kımıldamaz oluyor.
Gölgeler ve düşler aynı ağırlıkta.

Biraz rüzgâr
Ayak ucuyla dünya ötesi bir sözcük yazıyor.

BAHÇE

Kar yağıyor.
Taneler altında kapı
Açılıyor sonunda
Dünyadan daha çok olan bahçeye.

İlerliyorum. Ama takılıyor
Atkım paslı
Bir demire, ve yırtılıyor
Düşün bezi içimde.

YAZ YİNE

İlerliyorum karda, kapadım
Gözlerimi, ama ışık geçmesini biliyor
Aralıklı gözkapaklarından, ve sözcüklerimde
Yine kar olduğunu algılıyorum,
Fır dönen, sıklaşan, yarılan.

Kar,
Bulunan ve açılan mektup,
Ve mürekkebi beyazlaşmış ve işaretlerde
Aklın beceriksizliği görünür
Ki yalnızca karıştırmasını bilir onların saydam gölgelerini.

Ve okumaya çalışılır, anlaşılmaz
Kim bizimle ilgilidir bellekte,
Yine yazdır oysa; ve görülmektedir
Kar taneleri altından yapraklar, ve sıcaklığın
Yükselmesi, olmayan topraktan, bir sis gibi.

DE NATURA RERUM

Lucretius bunu biliyordu:
Sandığı aç,
Göreceksin, içi karla dolu
Fırdönen.

Ve bazen iki tane
Buluşur, birleşir,
Ya da biri döner, zarifçe
Az ölümünde.

Nerden gelir aydınlık olması
Kimi sözcükler içinde
Biri yalnızca gece
Diğeri bir düşken?

Nerden gelirler şu iki gölge
Giden, gülerek,
Ve biri sarınmış
Kırmızı yüne?

MEŞALELER

Kar
Ki vermeyi bırakmışsın, ki değilsin artık
Gelen, ama bekleyensin
Sessizce, getirmiş olarak ama daha bir şey
Alınmamışken, oysa, bütün gece,
Gördük, buğulanmasında
Bazen akan camların,
Senin parıldayışını büyük masa üstünde.

Kar, bizim yolumuz,
Lekesiz daha, gidip almak için
Eğik ve sanki dikkatli dallar altında
O meşaleleri, bütün varolan,
Onlar belirdiler tek tek, ve yandılar, ama sönüyor gibiler
Sanki arzunun gözlerine, o ulaştığında
Düşlediği nimetlere (çünkü çoğu kez
Her şey çözüldüğünde belki, silinir
Bizde odadan odaya yansıması
Gökyüzünün, aynalarda), ey kar, dokun

Daha şu meşalelere, yeniden yak onları
Bu şafağın soğuğunda; ve onlara şimdiden
Tasasızlıklarıyla – daha saydam ateş – saldıran
Senin tanelerini örnek alıp,

Ve sözde bu kadar ateşe
Ve anında bu kadar özleme rağmen,
Sözcüklerimiz aramasınlar öteki sözcükleri ama
komşu olsunlar onlara,
Yanlarından geçsinler, sadece,
Ve biri birine değdiyse, ve birleşiyorlarsa,

Bu yine senin ışığın olacaktır,
Bizim saçılıp savrulan kısalığımız,
Dağılıp giden yazı, görevi tamamlanmış.

(Ve kimi kar tanesi gecikmekte, gözle izleniyor,
Ona hep bakmak istenilir,
Bir diğeri kendini sunmuş elin üstüne kondu.

Ve daha ağır ve sanki kaybolmuş biri uzaklaşıyor
Ve fır dönüyor, sonra geri geliyor Ve demek değil midir ki
Bir sözcük, bir başka sözcük daha, bulunması gereken,
Dünyayı kurtarır? Ama bilinmez,
Bu sözcük duyuluyor mu ya da düşleniyor mu).

GEZGİN YAŞAM'DAN
(LA VIE ERRANTE, 1993)

ZEUXİS'İN ÜZÜMLERİ

Taş olukta bezden bir torba: Zeuxis'in tablosu bu, üzümler; çılgın kuşların öylesine çok istediği, yırtıcı gagalarıyla o kadar şiddetle delik deşik ettiği – ki salkımlar kayboldu, sonra renk, sonra da her çeşit imge izi onu döşeme taşları üzerinde sürükledikleri bu dünya alacakaranlığı saatinde.

ANMA

Anmam gerekiyordu. Bir saniye içinde, aramızda kimin hem en büyük kesinliği hem en büyük ihtiyatsızlığı uyguladığına karar vermem gerekiyordu.

Ve gecede "Nicolas Poussin" adını bağırdım. Dumanlı ve nerdeyse alevli koridorda ilerledim: bir ışığın sızdığı o eşiğe kadar

İçeri girdim, çamur birikintileri, harç döküntüleri arasında yatıyordu, bağırdım yeniden "Hayır, ölme!" Ve elini tuttum geçmiş zaman, boş inançlar, anlaşılmaz imgeler, ölü tanrı uçurumu içinden, ve onu fırçaya götürdüm, ki yere yuvarlanmıştı, bütün sol yarısı beyaz olan bezin yanına, mutlaka.

BİR TAŞ

Hâlâ açlığını çekiyorum o yerin
Ki bizim için bir aynaydı,
Suyuna eğilmiş yemişlerin,
Kurtaran ışığının,

Ve kazacağım taşa
Onun parlaması anısına
Bir çember, şu ıssız ateş.
Üzerinde hızlıdır gök

Dileğe kapalı olması gibi taşın.
Aradığımız neydi? Hiçbir şey belki,
Tutku yalnızca bir düştür,
Onun elleri istemez.

Ve bir imgeyi sevmiş olanın,
Bakışı arzulaya dursun,
Sesi kırıktır,
Sözü külle dolu.

NOTLAR

Sayfa

45 Brancacci Kilisesi: Floransa'da, Santa Maria del Carmine Kilisesinin Kuzey Yan bölmesi; 1422'de bitirilmiştir. Saint Pierre'e adanmış bu bölme, 1424 ile 1427 yılları arasında, Masolino da Panicale ve özellikle öğrencisi Masaccio tarafından gerçekleştirilen, Saint Pierre'nin hayatını ve Tekvin'i konu alan fresklerle donatılmıştır. Kilisenin ünü, Masaccio'nun yapıtından ileri gelmektedir: 1401-1428 yılları arası yaşamış bu ressamın freskleri birinci Floransa Rönesansının mutlak başyapıtıdır. Brunelleschi ile Alberti'nin dostu olup, Piero della Francesca gibi Arezzo yakınlarında doğan Massaccio, figürlerinin yontusal ağırbaşlılığını, çile katılığına varan bir sıkılıktaki perspektif mekanın alanında ışıldatmıştır (Brunelleschi tarafından yaratılan bu yöntemi –perspektiv'i, prospettiva legitima'yı– aynı çağda Uccello'nun coşkun bir mistisizm ile kullanmasının aksine.)

46 Galla Placidia: Bizans İmparatoru I. Theodosios'un kızı, Honorius'un kız kardeşi ve III. Valentinius'un annesi, Galla Placidia, büyük olasılıkla İ.S. 449 yılına doğru, Ravenna'daki San Vitale Kilisesi yakınlarındaki bu küçük anıt-kabir'i yaptırmıştır. Hiç değilse, yapının, İtalya'da barbar çağların eşiğinde yaşamış bu soylu kadın için yapıldığı varsayılmaktadır. Çok küçük boyutları olan,

tuğlalardan oluşmuş dekorasyonsuz dış duvarlara sahip bu anıt-kabir, içinde lacivert zemin üstünde yer alan mükemmel mozayiklerle kaplıdır: onlarda, soyut motifler ve ölülerin dirilişini çağrıştırmaya yönelik alegorik figürler, saf renkler halinde parıldamaktadır. Burada, belki de dünyada başka bir eşi olmayan biçimde, ihtişam ve sadelik birleşmektedir.

Paso: İspanya'da akşamleyin gezinti yeri.

Canavese'deki Sainte-Marthe d'Aglié: Aglie, Torino yakınlarında Piemonte'nin Canavese diye adlandırılan bölgesindeki küçük bir şehirdir. Piemonte-Sardunya krallarının şatosu için olduğu gibi, halkın yaşadığı aşağı şehirde de burası pek kayda değer olmayan, tuğladan, XVII. yüzyıl sonu "kaba borrominen" üslupta küçük bir kilise barındırmaktadır. Borromini'nin temsil ettiği "büyük üslup", yani aynı zamanda baş dönmesine kadar götürülmüş Biçim gururu, sade tuğlanın, bir kır kilisesinin taşra alçakgönüllüğünün aracıyla, Bonnefoy'nın yerin doğrusu diyebileceği bir boyuta yansıtılmış bulunmaktadır, bir bakıma.

Urbino'daki evim: Marches'ta bulunan küçük Urbino şehrinde hiç evi olmamıştır Yves Bonnefoy'nın. Bu ruhsal mülkiyet duygusunun Leon Battista Alberti, Balthazar Castiglione, Pierro della Francesca, Paolo Uccello, Francesco Lamana (sarayın ve loggia'larının mimarı) Urbino'da buluştukları çağda, özellikle büyük Federico da Montfeltro tarafından yaptırılan Montefeltro Düklerinin sarayı için duymaktadır. Belediye müzesine dönüştürülen saray, Batının mutlak resimlerinden ikisini barındırmaktadır: Pierro della Francesca'nın İsa'nın kırbaçlanması ve Paolo Uccello'nun *Ayin ekmeğine saygısız davranış*'ı. Bu iki yapıt – birincisi gün ile ilgili, *pittura chiara*, biçim ile dünya arasında bariz, oysa gizemli, birlik yapıtı; ikincisi gecesel, özellikle anamorfoz

yöntemine başvurmakla, bu aynı biçimin "dışta tenleşme" gücüllükleri için derin çekim duyan, Yves Bonnefoy'a göre her şiirin yazgısı olan çift ilkeyi dışa vurmaktadır. Ve doğal olarak eğilimi Pierro'yaysa da, Uccello'nun gözü için derin bir sempatiden, bir çeşit merhametten kopamamaktadır.

Saint-Yves de la Sagesse: Borromini denilen büyük barok mimar Francesco Castello (1599-1667) tarafından Roma'da Sapienza sarayının avlusunun dibinde yapılan küçük kilise (San Ivodella Sapienza). Burada Borromini, salt biçimi –zorluklarını çoğaltarak– yücelten fırtınalı bir mimarinin ilkelerini en uç gerilim ve yetkinlik evresine ulaştırıyor.

Uçurtmaların kenti: Burada New York'tan söz edilmektedir, yaz mevsiminde, çocukların uçurtmalarla bitimsiz oyununu anımsamaktadır Bonnefoy.

Rimini Okulu: Genel olarak Meryemler, Çarmıha Gerilişler'den oluşan ve XIV yüzyılda İtalya'nın Marches bölgesinde ortaya çıkmış tahta üstüne yapılmış resimler topluluğunu Rimini Okulu denilen bir okula bağlamak alışkanlık olmuştur. Çoğu anonim olan bu ressamlar (ama üslup tekrarlarıyla belirtilen – örneğin "Pietro da Rimini") Giotto'nun (1266-1337) büyük etkisi altındadırlar.

A.S.

BİYOGRAFİK NOT

Yves Bonnefoy, 24 Haziran 1923'de Tours'da doğdu. Babası, Elie, bu kentin lokomotif montaj atölyelerinde çalışıyordu, annesi Héléne (genç kızlık adı Maury) uzun süre öğretmenlik yapıp 1936'da dul kaldığında, Tours kentine yaklaşık yirmi kilometre uzaklıktaki Cher vadisinin bir köyünde görev aldı. İkisi de köylü kökenliydi, Quercy yaylalarından, Rouergue'den; anne tarafından büyükbabası çobanlık yapan bir kadının oğluydu, yine de köy öğretmeni olmuştu, 1880'e doğru (öğretmenlik, Kant'çı buyruk, ilerleme işaretinde bir havarilik olduğunda). Daha az yoksul bölgelerde çalışmaya gelmişlerdi. Birkaç yaş büyük olan ablası, kardeşine, son savaşta yıkılmış olan, demiryolunun yakınındaki küçük bir sokakta, Larousse ya da Vaubourdolle klasiklerindeki ders programı yazarlarını okutuyordu. *L'Arriére-Pays*'de anlatıldığı gibi, bu çocukluk yeni ülkeyle, tatillerde yeniden kavuşulan öbür ülke arasında paylaşılmıştı. Artık emekli olan öğretmen, o zamanlar küçük okul müzesinin kalıntıları ve birkaç kitapla yaşamaktaydı. Bunlardan bazılarını zevk için kendisi yazıp, temize çekip ciltlemişti (mobilyalarını da kendisi yapardı) Lot Çayı'nın yakınında büyük bir evde, erik ağaçlarıyla bağlar arasında. Bu ev torununun imgelemi ve dünyayı öğrenmesi için çok önemli bir yer tutmuştu.

Eğitimi, bucak ilkokulunda, sonra da Tours'da Descartes Lisesi'nde gerçekleşti (Y.B. orada uzun süre "yarı pansiyoner" kaldı, sabah treniyle akşam treni arasında). Matematik ve felsefe sınıflarında girdiği lise bitirme sınavlarından sonra (1941), yüksek matematik, ardından da özel matematik sınıflarına

devam etti; Y.S. aynı zamanda Poitiers Üniversitesi'nde genel matematik sertifikası aldı. Düşüncesi *Ecole Normale*'e ya da *Polytechnique*'e girmek değil, (bunların sınavlarına hazırlanmadı –örneğin kimyadan hiç hoşlanmıyordu–,) sevdiği matematikte kendini yetiştirmekti. Ama bu amacından uzun süredir kendini gösteren şiirsel eğilimleri yüzünden caydı.

Gerçekte çocukluğundan beri yazmıştı,1941'de birkaç gerçeküstücü yapıtı, özellikle Eluard'ı okuması ona kendi yüzyılının şiir anahtarlarından bazılarını vermişti. Paris'e geldiğinde, o dönemde dağılmış bulunan topluluğun ressamlarından bazılarını buldu –Victor Brauner, Raoul Ubac ve az sonra Hans Belmmer– ve iki üç genç arkadaşıyla birlikte hareketin en ortodoks çizgisinde kalan küçük bir dergi yayımladı: *La Révolution la Nuit.* Bu çağ, süregiden, dostluklar kurduğu çağdır: O zaman Brüksel'de, daha sonra Paris'te, gerçeküstücülüğün sınırlarında *Les Deux Soeurs* adlı kendi dergisini yayımlayan (Y.B. orada *Éclairage Objectif*'i yayımlamıştı) Christian Dotremont; *La Part du sable*'ı yayımladığı Kahire'den her yıl gelen Georges Henein; Paul Celan; çok titiz olup yüreklendirici destekler veren Gilbert Lély. Bazı okumaların da dönemiydi bu, Bataille, Jouve, Dante, kimi arkaik metinler (Raynaud'un kendisini altüst eden çevirisinden *Popol–Vuh,* Pierret'nin çevirisinden Mısır *Ölüler Kitabı*, jest antropolojisi derslerinde Jousse'un alıntı yaptığı Kalevala, vs.) ve özellikle Chestov, ki bu yazarın *Pouvoir des clefs* (Anahtarların gücü) adlı yapıtı gerçeküstücülükten kopmasında büyük katkısı olmuştur. Victor Brauner'in çabasıyla Y.B. Breton'u New York'tan dönüşünde görmüştü, ama bu ilişki herhangi bir nedenden dolayı derinleşmedi. B. grubun toplantılarından hoşnut kalmadı ve 1947'de uluslararası serginin öncesinde o zamanki manifestoyu 'Rupture Inaugurale'i) imza etmeyi reddedip gerçeküstücülüğü terk etti.

1947-1952 yılları arasında ilk şiir kitabı *Du mouvement et de l'immobilité de Douve* oluştu: bir çeşit anlatı olan düzyazı denemeleriyle yakın ilişki halinde (sonuçta hiç değilse bir süre için

şiir yazısında erimiş olan *L'Agent secret, Le Voyageur, L'Ordalie* ve daha başkaları). Y.B.'nin kitabevine ara sıra uğradığı Adrienne Monnier,*Mercure de France*'da kendisine emanet edilen koleksiyon için bir kitap istedi ve *Douve* böylece 1953'de çıktı, hâlâ kitaplarını yayımladığı Condé sokağındaki evde. İlk kez evlenen Y.B. Académie de Paris'de bir süre çalımış ve bundan felsefe öğrenimi için yararlanmıştı – özellikle bilim felsefesi için Gaston Bachelard ile ve Jean Wahl ile (ama Hyppolite'in Hegel üzerine ve Serrus'ün Gilson'un çalışmaları üzerine derslerini de eklemek gerekir). Sonradan yok ettiği diploma çalışması, Baudelaire ve Kierkegaard konusundaydı. Bu süre içinde, kütüphanede devam edilen matematik çalışmalarının düzeni bozuldu ve yavaş yavaş sona erdi (kendisi de bundan dolayı büyük pişmanlık duydu). Aslında yeni bir ilgi alanı onda baskın olmuştu, İtalya'ya ilk yolculukların ardından önce *Trecento* ve *Quattrocénto*'nun perspektifçilerinin –özellikle Pierxo della Francesca'nın– incelenmesi, sonra Michelangelo'nun, Palladio'nun, Caravaggio'nun, Baroklar'ın, Poussin'in sorgulanması. Bütün bunlar Bizans'la, Roman sanatıyla karanlık ama kendisine temel gibi görünen bir ilişki içindeydi. İmgeyle ilişkili olan her şeyin birliğini seziyordu ve bunun şiir sözüyle bağını araştırıyordu.

İlk kitabının *Mercure*'de yayımlanmasından sonra o zaman bu yayıncıya katılan Pierre Jean Jouve ile tanıştı. Önceki yıllarda karşılaşmış olduğu André du Bouchet ile görüşmeye başladı ve bundan az zaman sonra Philippe Jaccottet ve Jacques Dupin ile tanıştı. O dönemden beri Y.B.'nin katıldığı girişimlerin çoğu, özellikle de 60'lı yıllarda *L'Ephémére* dergisinin yayımı, bu şiirsel yakınlıkların ve çeşitli düzlemlerde bazı başka yakınlıkların –Boris de Schloezer, Louis-René de Foréts, Gaetan Picon, Jean Starobinski– uzayında yer almıştır. Çeşitli çalışmalar arasında, Y.B. o yıllarda Fransa'daki Gotik duvar resimleri konusunda bir inceleme, sonra da Shakespeare'den birçok çeviri yapmıştı. *Hier Regnant désert*'den (1958) *Pierre écrite*'e (1965) ve *L'Improbable*'ın (1959) *Rimbaud*'nun (1961)

eklendiği denemelerden, *Un rêve fait â Mantoue*'nun (1967) denemelerine yönelmişti. *Pierre Ecrite* ve son kitap için bu dönem, yazarın yeniden evlenip Basses-Alpes bölgesinde uzun süreler yaşadığı ve varoluşunun değişmesinde ona yardım etmiş olan yerler bulduğu dönemdi. On yılın deneyiminin özetlendiği *Dans le leurre du seuil* (1975) baştan başa bunun yansımasıdır, ama *L'Arriére-Pays* de (1972), 1966'da yazılmış *Rome 1630* da bunun izini taşırlar. (*)

Yves Bonnefoy

(*) Yves Bonnefoy, 1980 yılında *Collége de France*'a seçilip, ilk dersini 1981'de vermiş, 1993'de ise emekliliğe ayrılmıştır. (ç.n)

ŞİİR ADLARI DİZİNİ

Ağaçların Doruğu Ülkesi **153**
Akşam Işığı **53**
Anma **166**
Aynı Ses, Hep **40**

Bağlılık **45**
Bahçe **158**
Bir Ses **26**
Bir Ses **38**
Bir Ses **54**
Bir Taş **55**
Bir Taş **56**
Bir Taş **167**
Bir Yer Açılsın Yaklaşana **29**
Bulutlar **107**

Çoğu Kez Bir Uçurumun Sessizliğinde **34**

Dağınık Olan, Bölünmez Olan **127**
Dal **148**
De Natura Rerum **160**
Demir Köprü **36**
Derin Işığın Görünmek İçin **24**

Eşiğin Yanılsamasında **63**
Feniks **25**

Gerçek Ad **23**
Gün Eğiliyor Irmağına Geçmişin **35**

Irmak **59**

İki Kayık **85**
İki Renk **81**

Kan, Si Notası **52**
Kathleen Ferrier'nin Sesine **39**
Kuyu **147**

Lamba, Uyuyan Adam **51**

Meşaleler **161**
Mükemmel Olmayış Doruktur **37**

Portakal Serası Senin Konutun Olacak **28**

Semenderin Yeri **30**

Tanığın Tehditleri **33**
Toprak **91**

Yaz Yine **159**
Yelin Kazdığı Yerde **150**
Yer Issızdı, Zemin Sesli ve Boş **27**
Yıkıntılar Kuşu **41**

Zeuxis'in Üzümleri **165**

İLK DİZE DİZİNİ

Akşam **53**
Ama hayır, her zaman **59**
Ama kalır şimşek **151**
Anmam gerekiyordu **166**

Bağırıyorum, Bak **91**
Bir yer açılsın yaklaşana **29**
Bu kırlardan geçip giderdik **56**

Çarp **63**
Çocuk indi sonra, daldan dala **154**
Çocuk sanki geziyordu ağacın doruğunda **153**
Çoğu kez bir uçurumun sessizliğinde **34**
Çöl diyeceğim eskiden olduğun o şatoya **23**

Denir ki bir tanrı aramıştır **150**
Derin ışığın görünmek için **24**

Evet, cama **127**

Geciken bora, bozulmuş yatak **85**
Gelmiyorsun artık bu bahçeye **33**
Gün eğiliyor ırmağına geçmişin **35**
Günün dibinde gün kurtaracak mı **55**

Hâlâ açlığını çekiyorum o yerin **167**
Hâlâ var, kuşkusuz, çocukken yürüdüğüm **36**
Hangi evi dikmek istiyorsun benim için **26**
Her yumuşaklık her alay toplanıyordu **39**

Isırganotlarına ve taşlara **45**
Isırganotu, ey pruvası bu kıyının, onun kırıldığı **38**

İç yüze çarpmasını dinliyorsun zincirin **147**
İki kez sessizdir öğle sonrası **107**
İlerliyorum karda, kapadım **159**
İlk kar erkenden bu sabah. Aşıboyası, yeşil **157**

Kar **161**
Kar yağıyor **158**
Koparacağın ekmek gibiyim **40**
Kuş karşılamaya gelecek başlarımızı **25**

Lucretius bunu biliyordu **160**

Ne kadar yalın olduk bu dallar arasında **54**

Ormanların sınırında topladığım dal **148**

Portakal serası senin konutun olacak **28**

Şaşırmış semender hareketsiz kalıyor **30**

Taş olukta... **165**

Uyuyamıyordum sensiz, göze alamıyordum **51**
Uzun, uzun günler **52**

Yer ıssızdı, zemin sesli ve boş **27**
Yeterliği günlerin **152**
Yıkıntılar kuşu ayrılıyor ölümden **41**
Yıkmak ve yıkmak ve yıkmak gerektiği vardı **37**
Yıldızdan daha ileride **81**

KISA BİBLİYOGRAFYA

Yves BONNEFOY:

Şiir

Du mouvement et de l'immobilité de Douve (Douve'un Hareketi ve Hareketsizliğine Dair, 1953)
Hier régnant desert (Issız Hüküm süren Dün, 1958)
Pierre Ecrite (Yazılı Taş, 1965)
Dans le leurre du seuil (Eşiğin Yanılsamasında, 1975)
Ce qui fut sens-lumiére (Işıksız Olan, 1987)
Début et fin de la neige (Karın Başlangıcı ve Sonu, 1991)

Anlatı, Düzyazı Şiir

Rue Traversiére (1977)
Recits en réve (Düşte Anlatılar, 1987)
La Vie errante (Gezgin Yaşam, 1993)

Deneme

L'Improbable (Olası Olmayan, 1959; içinde "Bağlılık" adlı düzyazı şiir de yer almaktadır.)
Rimbaud (1961)
Un réve fait á Mantoue (Mantoue'de Görülen Bir Düş, 1967)
Rome 1630: L' Horizon du premier baroque (Roma 1630: İlk Baroğun Ufku, 1970)
L'Arriére-Pays (Geri Ülke, 1972)
Le Nuage rouge (Kırmızı Bulut, 1977)
La verité de parole (Söz Doğrusu, 1988)
Entretiens sur la poésie (Şiir Üzerine Söyleşiler, 1990)
Alberto Giacometti, la biographie d'une oeuvre (Alberto Giacometti, Bir Yapıtın Biyografisi, 1991)

Çeviri

William Shakespeare'den:
Henri IV (1956; ilk bölümü)
Jules Cesar (1957)
Le Conte d'hiver (1961)
Venus et Adonis (1961)
Le Viol de Lucrece (1961)
Le Roi Lear (1965)
Romeo et Juliette (1968)
Macbeth (1983)
Les poémes de Shakespeare (1993)

William Butler Yeats'den:
Quarante-cinq poemes suivis de la Résurrection (1989)

Yves BONNEFOY ÜZERİNE:

Phillippe Jaccottet, "Yves Bonnefoy" *Le Nouvelle Revue Française* no.68 (1958)
Maurice Blanchot, "La grand refus" (Büyük Red), *La Nouvelle Revue* Française, no.82 (1959)
Jean-Pierre Richard, "Yves Bonnefoy entre le nombre et la nuit" (Sayıyla Gece Arasında Yves Bonnefoy), *Critique*, no.168, (1961), Onze Études sur la poesie moderne'de (Modern Şiir Üzerine On Bir İnceleme) (1964) yeniden yayımlanmıştır.
L'Arc dergisi özel sayısı no.66, (1976)
John E.Jackson, "Yves Bonnefoy", *Seghers*, (1976)
"Hommage to French Poet Yves Bonnefoy", Norman (ABD) *World Literature Today*, c.53, no.3 (1979)
Jean Starobinski, "Yves Bonnefoy: La Poésie Entre Les Deux Mondes" (İki Dünya Arasında Şiir), *Critique*, no.350 (1974)
Jérome Thélot, "Poétique d'Yves Bonnefoy" Cenevre, *Librairie Droz*, (1983)

Mary–Ann Caws, "Yves Bonnefoy", Boston, *Twayn Publishers* (1984)
Cerisy–la–Salle'da Uluslararası Kollokyum: "Yves Bonnefoy", *Sud*, XV (Marsilya, 1985)
Georges Formentelli, "La Poésie d'Yves Bonnefoy: cri, bruit, sacrifice", (çığlık, ses, kurban etme), *Critique*, no.457–458, (1985)
"Yves Bonnefoy", *Modern Poetry in Translation*, Londra, (1992)
Yves Bonnefoy, Bibliothéque Nationale'deki serginin kataloğu Yves Bonnefoy'nın katkısıyla, Florence de Lussy tarafından hazırlanmış (1992).

Ahmet Soysal 1957'de doğdu. Çocukluk ve ilkgençlik yılları İstanbul, Paris, Beyrut ve Brüksel'de geçti. Felsefe çalışmaları ve şiir çevirileri yapıyor. Felsefe alanında E. Lévinas ve Michel Henry, şiirdeyse Yves Bonnefoy, F. H. Dağlarca ve Ece Ayhan ile yoğun ilgisini sürdürüyor. Türkçe'de Antonin Artaud, S. Beckett ve başka yazarlardan, Fransızca'da ise Nouvelle Revue Française ve Critique dergilerinde Türk şairlerinden yaptığı çeviriler ve denemeler yayımlandı. 1992'den beri, Paris'te Ecole Normale Supérieure'de konferanslar vermektedir. Beyaz dergisinin yayıncıları arasındadır.

KAVRAM YERYÜZÜ ŞAİRLERİ, çağımızın en seçkin şairlerini, yapıtları ve yaşamlarıyla kapsamlı biçimde tanıtmayı ve dizi tamamlandığında vazgeçilmez bir kaynak olmayı amaçlıyor. En seçkin çevirmenler tarafından hazırlanan her kitapta, şairlerin bütün şiirlerinden yapılmış bir seçme, incelemeler, notlar, yaşamöyküsü ve şiir adları/ilk dize dizini yer alıyor.

KAVRAM YERYÜZÜ ŞAİRLERİ'nin yayımlanmış diğer kitapları:
LORCA/Erdal Alova
DESNOS/Eray Canberk
NEZVAL/Turgay Fişekçi
RILKE/Ahmet Cemal
RİTSOS/Cevat Çapan
BACHMANN/Ahmet Cemal
KAVAFİS/Erdal Alova, Barış Pirhasan
WILLIAMS/Güven Turan
REVERDY/Halil Gökhan

